

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ДИЗАЙНУ
Інститут культури і креативних індустрій
Кафедра туризму та готельно-ресторанного бізнесу

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на тему
**ПІДВИЩЕННЯ ПРИВАБЛИВОСТІ ТУРИСТИЧНО-
РЕКРЕАЦІЙНОГО КОМПЛЕКСУ РЕГІОНУ**

Виконала: студентка групи БТУР-20
спеціальності 242 Туризм
Освітньої програми «Туризм»
Таміла ПИЛИПЕНКО
Науковий керівник – д.е.н., проф.
Оксана МОРГУЛЕЦЬ

Київ 2024

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ДИЗАЙНУ
Інститут культури і креативних індустрій
Кафедра туризму та готельно-ресторанного бізнесу
Спеціальність 242 Туризм
Освітня програма Туризм

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувачка кафедри ТГРБ

_____ **Олена СТЕПАНОВА**

« ____ » _____ **2024 р.**

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТЦІ
Пилипенко Таміла Вікторівна

1. Тема кваліфікаційної роботи «**Підвищення привабливості туристично-рекреаційного комплексу регіону**»

Науковий керівник роботи Моргулець Оксана Борисівна, д.е.н., проф.
затверджені наказом КНУТД від «01» березня 2024 р. № 49-уч

2. Строк подання студентом кваліфікаційної роботи 10 червня 2024 р.

3. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи Закони України, Укази Президента України, нормативні матеріали Верховної Ради та Кабінету міністрів України, література з проблематики розвитку туристично-рекреаційного регіону, аналітичні дані, зібрані автором з відкритих джерел.

4. Зміст кваліфікаційної роботи: визначити поняття та соціально-економічне значення туристично-рекреаційного комплексу регіону; визначити чинники, що впливають на привабливість туристично-рекреаційного регіону; визначити методи оцінки туристично-рекреаційного потенціалу регіону; проаналізувати Полтавський туристично-рекреаційний регіон; проаналізувати проблеми та тенденції розвитку внутрішнього туризму на Полтавщині; дослідити досвід провідних країн щодо шляхів просування туристично-рекреаційних регіонів; запропонувати пріоритетні напрями розвитку туристично-рекреаційної галузі Полтавщини; розробити концепцію сучасного нового комплексу відпочинку для підвищення привабливості Полтавського туристично-рекреаційного регіону.

5. Дата видачі завдання 10 березня 2024 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів	Примітка про виконання
1	Вступ	До 03.05.2024	
2	Розділ 1. Теоретичні аспекти підвищення привабливості туристично-рекреаційного комплексу регіону	До 10.05.2024	
3	Розділ 2. Дослідження привабливості Полтавського туристично-рекреаційного регіону	До 17.05.2024	
4	Розділ 3. Шляхи підвищення привабливості туристично-рекреаційного комплексу регіону	До 24.05.2024	
5	Висновки	До 05.06.2024	
6	Оформлення кваліфікаційної роботи (чистовий варіант)	До 08.06.2024	
7	Здача кваліфікаційної роботи на кафедру для рецензування	До 10.06.2023	
8	Перевірка кваліфікаційної роботи на наявність текстових співпадінь та помилок	До 12.06.2024	
9	Подання кваліфікаційної роботи на затвердження завідувачу кафедри	До 15.06.2024	

Студентка

Таміла ПИЛИПЕНКО

Науковий керівник
роботи

Оксана МОРГУЛЕЦЬ

АНОТАЦІЯ

Пилипенко Т. В. Підвищення привабливості туристично-рекреаційного комплексу регіону. Рукопис.

Кваліфікаційна робота першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 242 Туризм. Київський національний університет технологій та дизайну. Київ, 2024 рік.

Кваліфікаційна робота присвячена дослідженню шляхів підвищення привабливості туристично-рекреаційного комплексу регіону. В роботі розкрито сутність і соціально-економічне значення туристично-рекреаційної діяльності для розвитку регіону; визначено чинники, що впливають на привабливість туристично-рекреаційного регіону та розглянуто методи оцінки туристично-рекреаційного потенціалу регіону.

За результатами аналізу Полтавського туристично-рекреаційного регіону та оцінки проблеми та тенденції розвитку внутрішнього туризму на Полтавщині запропоновано пріоритетні напрями розвитку туристично-рекреаційної галузі Полтавщини та розроблено концепцію нового сучасного комплексу відпочинку для підвищення привабливості регіону.

Ключові слова: туристично-рекреаційний комплекс, внутрішній туризм, потенціал, туристична привабливість, стратегії просування.

ABSTRACT

Pylypenko T. V. Increasing the attractiveness of the tourist and recreational complex of the region. Manuscript.

Qualification work of the first (bachelor) level of higher education in the specialty 242 Tourism. Kyiv National University of Technology and Design. Kyiv, 2024.

The qualification work is dedicated to the research of ways to increase the attractiveness of the tourist and recreational complex of the region. The work reveals the essence and socio-economic significance of tourist and recreational activities for the development of the region; the factors affecting the attractiveness of the tourist and recreational region are determined and the methods of assessing the tourist and recreational potential of the region are considered.

According to the results of the analysis of the Poltava tourism and recreation region and the assessment of the problem and development trends of domestic tourism in the Poltava region, priority directions for the development of the tourism and recreation industry of the Poltava region were proposed, and the concept of a new modern recreation complex was developed to increase the attractiveness of the region.

Keywords: tourist and recreational complex, domestic tourism, potential, tourist attraction, promotion strategies.

ЗМІСТ

Вступ	6
Розділ 1. Теоретичні аспекти підвищення привабливості туристично-рекреаційного комплексу регіону	9
1.1. Поняття та складові туристично-рекреаційного комплексу регіону	9
1.2. Чинники, що впливають на привабливість туристично-рекреаційного регіону	14
1.3. Методи оцінки туристично-рекреаційного потенціалу регіону	19
Висновки до розділу 1	24
Розділ 2. Дослідження привабливості Полтавського туристично-рекреаційного регіону	25
2.1. Аналіз Полтавського туристично-рекреаційного регіону ...	25
2.2. Аналіз проблем та тенденції розвитку внутрішнього туризму Полтавщини	30
2.3. Дослідження досвіду провідних країн щодо просування туристично-рекреаційних регіонів	41
Висновки до розділу 2	49
Розділ 3. Шляхи підвищення привабливості туристично-рекреаційного комплексу регіону	50
3.1. Пріоритетні напрями розвитку туристично-рекреаційної галузі Полтавщини	50
3.2. Створення сучасного комплексу відпочинку для підвищення привабливості Полтавського туристично-рекреаційного регіону	55
Висновки до розділу 3	59
Висновки	60
Список використаних джерел	62
Додатки	69

ВСТУП

Актуальність теми. Географічне розташування України обумовлює необхідність формування сучасної ефективної курортно-рекреаційної економіки як важливої підсистеми національної економіки на засадах оптимізації організаційно-економічного механізму функціонування санаторно-курортних комплексів і гармонізації інтересів всіх його учасників.

Туристично-рекреаційна галузь характеризується відносною самостійністю, тому її формування та розвиток, визначають умови і чинники, що впливають на вирішення актуальних організаційно-управлінських проблем ефективного туристично-рекреаційного обслуговування шляхом використання наявних ресурсів і створення якісного пакету лікувально-оздоровчих послуг в умовах функціонування цілісного туристично-рекреаційного комплексу [4]. Туристично-рекреаційна сфера є однією з пріоритетних, так як здатна здійснити як прямий, так і опосередкований вплив на рівень соціально-економічного розвитку регіону.

Актуальність обраного напрямку дослідження підтверджується активною науковою полемікою щодо основних сутнісних, функціональних та управлінських аспектів функціонування туристично-рекреаційних комплексів, що представлені у роботах таких науковців: О. Амоші, О. Баєвої, О. Бейдика, О. Воробйової, Т. Галушкіної, В. Герасименка, П. Губенка, В. Данильчука, С.Нездоймінова, Е. Щепанского та інших.

Отже, актуальність пошуку шляхів підвищення привабливості туристично-рекреаційного комплексу регіону, зокрема, вивчення маркетингових стратегій просування туристично-рекреаційного регіону на основі досвіду розвинутих країн, полягає в тому, що це дозволить врахувати сучасні тенденції та практики у сфері туризму, а також використати успішний досвід інших країн для покращення туристичного потенціалу власного регіону. Розвинуті країни мають багатий досвід у створенні ефективних маркетингових стратегій, що сприяють збільшенню потоку туристів і

підвищенню їхньої задоволеності від подорожей. Вивчення цього досвіду дозволить виявити найбільш ефективні методи просування туристичного продукту та впровадити їх на власному ринку. Такий підхід сприятиме розвитку туризму в регіоні, залученню нових туристів і підвищенню його конкурентоспроможності.

Мета кваліфікаційної роботи полягає у пошуку шляхів підвищення привабливості туристично-рекреаційного комплексу регіону, вивчені досвіду провідних країн щодо розробки маркетингових стратегій просування туристично-рекреаційного регіону для підвищення його привабливості та конкурентоспроможності.

Завданнями дослідження є:

- визначити поняття та соціально-економічне значення туристично-рекреаційного комплексу регіону;
- визначити чинники, що впливають на привабливість туристично-рекреаційного регіону;
- визначити методи оцінки туристично-рекреаційного потенціалу регіону;
- проаналізувати Полтавський туристично-рекреаційний регіон;
- проаналізувати проблеми та тенденції розвитку внутрішнього туризму на Полтавщині;
- дослідити досвід провідних країн щодо шляхів просування туристично-рекреаційних регіонів;
- запропонувати пріоритетні напрями розвитку туристично-рекреаційної галузі Полтавщини;
- розробити концепцію нового сучасного комплексу відпочинку для підвищення привабливості Полтавського туристично-рекреаційного регіону.

Об'єктом дослідження є туристично-рекреаційний комплекс регіону.

Предмет дослідження – теоретико-практичні засади підвищення привабливості туристично-рекреаційного комплексу регіону.

Методи дослідження. При виконанні кваліфікаційної роботи та проведенні аналізу предмету дослідження – привабливості туристично-рекреаційний комплекс регіону були використані методи теоретичного аналізу літературних джерел, порівняльного аналізу та узагальнення передового досвіду розробки маркетингових стратегій просування туристично-рекреаційного регіону у розвинутих країнах світу, SWOT-аналіз, метод бальної оцінки туристично-рекреаційного потенціалу регіону О. Бейдика.

Інформаційними джерелами при написанні роботи були законодавчі та нормативно-правові акти, що регламентують діяльність туристичної сфери в Україні, наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених, які досліджували внутрішній туризм, у тому числі, й туризм в межах Полтавської області, матеріали сайтів місцевих адміністрацій, громадських організацій, періодичних видань, статистичні дані тощо.

Практична цінність. Основні результати дослідження можуть бути використані для привабливості туристично-рекреаційного комплексу Полтавського регіону, підвищення його конкурентоспроможності та покращення якості обслуговування споживачі.

Апробація. Основні результати дослідження були апробовані на Всеукраїнській науково-практичній конференції, а саме: Моргулець О.Б., Пилипенко Т.В. Маркетингові стратегії просування полтавського туристичного регіону в контексті сталого розвитку. Матеріали V Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Імперативи економічного зростання в контексті реалізації глобальних цілей сталого розвитку», 23 квітня 2024 року, м. Київ, КНУТД, 2024.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра викладена на 68 сторінках комп'ютерного тексту, складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел із 65 найменувань. Робота містить 3 таблиці, 5 рисунків та 8 додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПІДВИЩЕННЯ ПРИВАБЛИВОСТІ ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНОГО КОМПЛЕКСУ РЕГІОНУ

1.1. Поняття та складові туристично-рекреаційного комплексу регіону

У науковій літературі існує декілька близьких за змістом узагальнених визначень територіально-туристично-рекреаційних утворень, проте, жодне з них не можна тлумачити однозначно.

Так, Н.В. Фоменко стверджує, що територіальний рекреаційний комплекс характеризується єдиною територією, яка має значний рекреаційний потенціал, сукупність рекреаційних установ, з тісними виробничими зв'язками, єдністю організаційних форм і правління, які забезпечують ефективне використання природних рекреаційних ресурсів і соціально-економічних умов, що склалися на даній території [53].

Р.І. Магійович, О.В. Пилип'як, О.О. Шкрібинець зазначають, що туристично-рекреаційний комплекс – це комплекс, що об'єднує систему туристично-рекреаційних закладів, обслуговуючих їх підприємств інфраструктури та інших галузей, які мають тісні виробничі та економічні зв'язки, спільно використовують ресурси з метою задоволення різноманітних оздоровчих, пізнавальних, культурних та інших потреб населення [21]. На думку Топчієва О.Г., під рекреаційно-туристичним комплексом слід розуміти сукупність галузей і видів економічної діяльності, які забезпечують рекреаційними послугами населення країни, регіону, міста та створюють необхідні передумови для нормального функціонування рекреаційно-туристичного господарства [46].

Як бачимо у визначеннях, туристично-рекреаційний комплекс пов'язується з певною територією, і деколи замість терміну «туристично-

рекреаційний комплекс» з'являється поняття «територіальний туристично-рекреаційний комплекс». Вважаємо, що у цьому термінологічному словосполученні слово «територіальний» можна опустити, оскільки рекреація завжди має просторове значення.

Баєва О.В. визначає туристично-рекреаційний комплекс як складне інституційне соціально-економічне та матеріальне утворення, основним системоутворюючим чинником якого є забезпечення людської життєдіяльності за рахунок здійснення профілактики, лікування, оздоровлення, відпочинку, рекреації і результатом чого є створення і споживання специфічного туристично-рекреаційного продукту як вихідної основи формування і реалізації високоякісного пакету лікувально-оздоровчих послуг в умовах функціонування санаторно-курортного комплексу [4].

Існує також бачення, що *туристично-рекреаційний комплекс* (ТРК) – це комплекс, що об'єднує систему туристично-рекреаційних закладів, обслуговуючих їх підприємств інфраструктури та інших галузей, які мають тісні виробничі та економічні зв'язки, спільно використовують ресурси з метою задоволення різноманітних оздоровчих, пізнавальних, культурних та інших потреб населення [59].

Крім того, доцільним є вживання поняття саме «туристично-рекреаційний комплекс», а не «рекреаційно-туристичний комплекс». Це пояснюється тим, що визначення терміну «рекреація» як таке у світовій практиці взагалі відсутнє, натомість, поняття «туризм» здобуло широке поширення і наукове обґрунтування. Отже, виходячи зі сказаного вище, пропонуємо під поняттям «туристично-рекреаційний комплекс» (ТРК) розуміти комплекс, що об'єднує систему туристично-рекреаційних закладів і установ, обслуговуючих їх підприємств інфраструктури та інших галузей, які мають тісні виробничі, соціальні й економічні зв'язки, спільно використовують ресурси з метою задоволення різноманітних оздоровчих, пізнавальних, культурних та інших потреб населення шляхом створення і споживання специфічного туристично-рекреаційного продукту.

Туристично-рекреаційний комплекс має двосферну модель побудови, складовими підрозділами якої є функціонально-галузевий та територіальний. Як і будь-який господарський комплекс, він виконує суспільно необхідні функції, основною з яких є максимальне задоволення потреб населення у відпочинку, оздоровленні, лікуванні, духовному та фізичному розвитку. До групи інших функцій відносяться медико-біологічна, соціально-культурна, економічна, міжнародна, екологічна, генеруюча тощо [59].

В даній роботі розглядається туристично-рекреаційний комплекс як спеціалізована сукупність підприємств (туристських і постачальників товарів і послуг), які функціонують для задоволення потреб туристів, сконцентровані на певній території та використовують спеціалізовані туристично-рекреаційні ресурси та забезпечуючи туристську інфраструктуру.

Рішення про створення регіональний туристично-рекреаційного комплексу має базуватися на результатах аналізу таких аспектів:

1. туристично-рекреаційне районування території (районування за рівнем споживання; районування за рівнем спеціалізації підприємств індустрії туризму);

2. інвентаризація наявних ресурсів регіонального туризму (матеріально-технічних, трудових, інформаційних, фінансових) та їх оцінка [33].

Доцільно також розглянути типологізацію рекреаційного регіону, визначити основні чинники формування територіальних туристично-рекреаційних утворень та відповідним чином, охарактеризувати їх на основі попередньо виділених просторово-часових, територіальних та організаційно-господарських ознак і на практичному матеріалі проаналізувати чинну структуру санаторно-курортних комплексів [4].

Туристично-рекреаційний комплекс має складну будову, так як передбачає інтеграцію підприємств туристичної індустрії, постачальників туристичних послуг та продуктів, тобто об'єктів виробничої та невиробничої сфери території. Особливістю структури туристично-рекреаційного комплексу є висока залежність ефективності інтеграції об'єктів туристичної

індустрії (постачальників послуг і підприємств туристичної індустрії) та ресурсної бази, інфраструктури території та чинників розвитку туристично-рекреаційної діяльності на певній території (рис. 1.1).

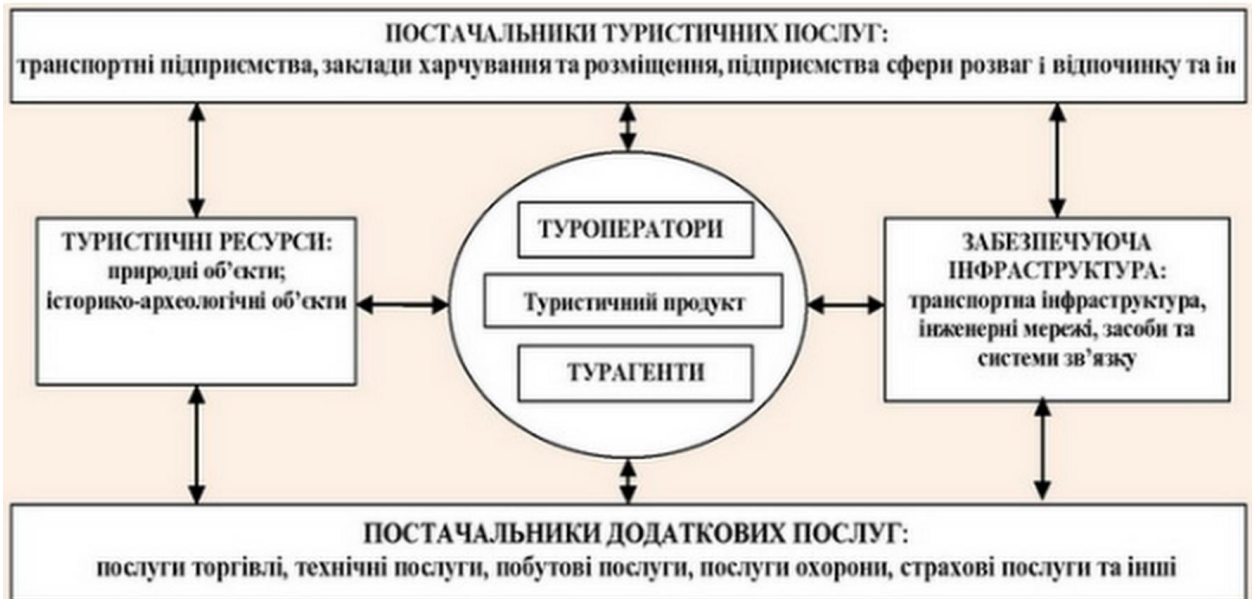

Рис. 1.1. Структура туристично-рекреаційного комплексу

Джерело: [12]

Освоєння ресурсів будь-яких видів, в тому числі і туристично-рекреаційних - це найважливіший пріоритет регіональної економіки оскільки саме вони виступають основою діяльності туристично-рекреаційного комплексу. Саме ресурси є базовою основою для формування туристично-рекреаційного комплексу. Їх специфіка полягає у тому, що вони не підлягають перевезенню для того, щоб використовувати їх для виробництва туристичного продукту. Це й обумовлює їх важливе значення з точки зору розвитку регіонального туризму, оскільки регіональні ресурси відображають стан конкретної території регіону і частіше всього обмежені, а здатність регіону задовольняти потреби туристів, визначається складом і станом ресурсів та чинників для розвитку туризму на цій території.

Головною метою функціонування туристично-рекреаційного комплексу є соціально-економічний розвиток регіону через упорядкування й забезпечення розвитку туристично-рекреаційної галузі на території міста,

адміністративного району або області як пріоритетного виду економічної діяльності [59].

До функцій туристично-рекреаційного комплексу слід відносити:

- виробничу;
- економічну;
- рекреаційну;
- соціально-культурну;
- медико-біологічну;
- екологічну;
- міжнародну;
- містоутворювальну.

Крім того виконуються й цілий ряд додаткових функцій, набір яких різниться в залежності від типу туристично-рекреаційного комплексу, його спеціалізації тощо. У процесі реалізації основних і додаткових функцій відбувається визначення місця туристично-рекреаційного-комплексу у народногосподарському комплексі регіону. Крім того, якщо туристично-рекреаційний комплекс стає галуззю спеціалізації території, то це дозволяє залучити у виробництво туристичного продукту й інші галузі економіки. Ці процеси укріплюють зв'язки між туристичною індустрією та галузями виробничої і невиробничої сфери регіону або окремою його територією.

Отже, створення та функціонування туристично-рекреаційного комплексу на регіональному рівні дозволяє отримати певні переваги:

- злагоджує регіональні диспропорції економічно слабких розвинених регіонів;
- дозволяє забезпечити раціональне використання ресурсного потенціалу території;
- виступає каталізатором економічної діяльності в регіоні (виробництво продовольчих товарів, виробів народних ремесел, сувенірної продукції і т.д.);
- сприяє підвищенню рівня зайнятості населення внаслідок функціонування туристичної інфраструктури;

– забезпечує задоволення потреб населення у відпочинку та відновленні, оздоровленні та лікуванні, духовному та фізичному розвитку тощо.

Цікавим та найбільш яскравим, на нашу думку, є досвід створення та функціонування такого туристично-рекреаційного комплексу як Dubai Health Care City (містечко з охорони здоров'я Дубаї, ОАЕ), де функціонують виключно компанії з надання рекреаційних та медичних послуг.

Як наслідок, відбувся значний науково-технічний розвиток даної країни в сферах туризму та медицини. Таким чином, формування туристично-рекреаційних комплексів є дієвим інструментом вирішення проблем розвитку туризму і розвитку території. Від того, наскільки ефективно відбувається розвиток туристично-рекреаційного комплексу в регіоні, безпосередньо залежить рівень його економічного і соціального розвитку, якість життя, туристська конкурентоспроможність як регіону, так і країни в цілому.

1.2. Чинники, що впливають на привабливість туристично-рекреаційного регіону

Передумовами створення і розвитку туристично-рекреаційного комплексу регіону є ціла система складових туристично-рекреаційного процесу, таких як туристично-рекреаційні ресурси, туристично-рекреаційні потреби, а також економічні можливості суспільства (або певного регіону). Наявність на території туристично-рекреаційних ресурсів є найважливішим чинником виробництва туристичного продукту та основою територіальної організації туризму. Незважаючи на поширене вживання поняття «туристично-рекреаційні ресурси», досі відсутнє його чітке наукове трактування. Воно використовується або як таке, що не потребує пояснення, або як терміни-синоніми: «туристичні» та «рекреаційні» ресурси.

Крім туристично-рекреаційних ресурсів, важливою передумовою розвитку туризму та рекреації як складової частини регіональної системи є формування туристично-рекреаційних потреб. Їх основні групи відображені на рис. 1.2.

Рис. 1.2. Туристично-рекреаційні потреби

Джерело: [52]

Задоволення туристично-рекреаційних потреб забезпечується економічними можливостями регіону щодо розвитку туризму та рекреації. При цьому, економічні можливості кожної регіональної системи визначаються матеріально-технічним озброєнням, новітніми основними фондами. До них належить матеріально-технічна база рекреації і туризму, відповідна транспортна інфраструктура та ін. Частка таких штучно створених людиною туристично-рекреаційних ресурсів постійно зростає.

Матеріально-технічну базу регіону складає мережа підприємств туристично-рекреаційного обслуговування, яка формується під впливом різноманітних соціально-економічних чинників і втілюється у відповідному територіальному розподілі і розвитку. Туристично-рекреаційні заклади поділяються на лікувально-оздоровчі, туристично-екскурсійні та заклади відпочинку (рис. 1.3).

Рис. 1.3. Матеріально-технічна база регіону

Джерело: [12]

Крім цього, матеріально-технічна база туризму та рекреації представлена туристичними та спортивними клубами, установами, організаціями та управліннями туристично-рекреаційною діяльністю регіону, квартирним фондом, що здається в оренду, транспортними організаціями, що здійснюють туристичні перевезення, учбовими закладами з підготовки спеціалістів для даної сфери, інформаційними і рекламними службами, підприємствами з виробництва та продажу товарів туристичного попиту.

Економічні можливості регіону можна виразити за допомогою таких показників: чисельність населення і трудових ресурсів, обсяги виробництва і споживання ВВП, рівень продуктивності праці, грошові доходи населення, кількість матеріальних благ і послуг на душу населення, обсяги капітальних вкладень за рахунок усіх джерел фінансування, доходи і видатки місцевих

бюджетів тощо. Зазначені показники характеризують розвиток продуктивних сил регіону з кількісного боку. Це дає можливість кожному регіону брати участь у територіальному поділі праці з тими пропозиціями, які забезпечені найбільш якісними ресурсами та іншими умовами, зокрема, щодо розвитку туризму та рекреації.

Крім цього, важливим чинником, що впливає на систему передумов розвитку ТРК регіону, стає вдале залучення інвестицій. Для цього потрібно впроваджувати нові сучасні форми стимулювання господарської діяльності суб'єктів підприємництва, в тому числі нетрадиційні ринкові механізми у формі територій перспективного розвитку.

Привабливість регіону для туристів залежить від багатьох чинників, які можна поділити на кілька основних категорій:

1) Природні чинники:

- клімат: сприятливі погодні умови протягом року;
- природні ландшафти: гори, моря, озера, річки, національні парки та заповідники;
- екологічна чистота: якість повітря, води та загальний стан навколишнього середовища.

2) Культурно-історичні чинники:

- історичні та культурні пам'ятки: замки, музеї, архітектурні об'єкти, археологічні розкопки.
- традиції та звичаї: місцеві свята, фестивалі, етнографічні особливості.
- місцева кухня: традиційні страви та напої, гастрономічні тури.

3) Соціально-економічні чинники:

- інфраструктура: транспортна доступність, якість доріг, аеропорти, залізничні сполучення;
- рівень розвитку туристичних послуг: готелі, ресторани, туристичні агентства, екскурсійні бюро;

- безпека: криміногенна ситуація, рівень медичних послуг, політична стабільність.

4) Технологічні чинники:

- інтернет-доступ: якість інтернет-зв'язку, наявність Wi-Fi у громадських місцях;

- інформаційна доступність: доступність інформації про регіон, туристичні карти, мобільні додатки для туристів.

5) Економічні чинники:

- ціни: вартість проживання, харчування, транспорту та розваг;
- співвідношення ціни та якості: рівень послуг у порівнянні з їх вартістю.

6) Соціально-психологічні чинники:

- гостинність місцевого населення: відношення місцевих жителів до туристів, готовність допомогти.

- культурні бар'єри: мовні особливості, культурні відмінності.

7) Рекламні та маркетингові чинники:

- промоція регіону: рекламні кампанії, участь у туристичних виставках, робота зі ЗМІ.

- брендинг регіону: впізнаваність та привабливість бренду регіону.

8) Екологічні чинники:

- сталий розвиток туризму: еко-френдлі ініціативи, збереження природних ресурсів.

- екологічна просвіта: інформування туристів про екологічні правила поведінки.

Кожен з цих чинників може суттєво впливати на рішення туристів щодо відвідування того чи іншого регіону. Важливо враховувати всі ці аспекти при розробці стратегій розвитку туристично-рекреаційного комплексу.

1.3. Методи оцінки туристично-рекреаційного потенціалу регіону

Дослідники, вивчаючи рекреаційний потенціал території визначили декілька підходів до вивчення цієї теми. Наприклад, Н.С. Мироненко, І. Т. Твердохлебов рекомендують комплексну рекреаційну оцінку природних і культурно-історичних ресурсів. Оцінку природно-ресурсного потенціалу для рекреації розглядали М.Г. Ігнатенко, Н.Л. Крачило. Суспільно-географічні дослідження рекреаційної діяльності в Україні провадили такі вчені, як Л.О. Багрова, О.О. Бейдик, Ю.А. Веденін, О.І. Шаблій, О.А. Щербина та ін.

Враховуючи особливості рекреаційного потенціалу території такі науковці як, Н. П. Стецько, пропонує розглядати його в два етапи.

Перший етап складається з виділення рекреаційного потенціалу території як єдиного цілого і визначення його територіальних меж. Ті природні або історико-культурні об'єкти, які можуть бути використані з ціллю рекреації включаються в план такого дослідження. Виокремлення рекреаційного потенціалу території ускладнюється тим, що певна територія може бути задіяна не тільки для рекреації, а й в різних промислових та господарських комплексах. Тоді, можемо говорити про одночасне формування різних типів комплексів, які поєднуються лише певними зв'язками та реалізуються в інших видах природно-ресурсного потенціалу. Мірилом, для визначення територіальних меж рекреаційного потенціалу території прийнято вважати інтенсивність рекреаційної діяльності території. Можливим на цьому етапі є визначення економіко-географічного РПТ, який займає певну площу; просторове розміщення; розміщення по відношенню до великих міст і міських агломерацій, транспортних магістралей, туристичних маршрутів загальнодержавного та міжнародного значення.

Другий етап характеризується аналізом компонентних структур рекреаційного потенціалу території таких як: природні ресурси, історико-культурні ресурси, інфраструктура територій – приймаючи до уваги розвиток різних видів рекреації та їх значення в структурі господарства території. Перш

за все, варто дослідити наповненість території певними видами рекреаційних ресурсів, їх освоєність, можливість подальшого використання і доцільність розвитку нового виду рекреації. Наступним кроком компонентного дослідження рекреаційного потенціалу території є аналіз значення рекреаційних ресурсів у створенні нових галузей рекреації, а також виявлення перспективних та наповнених рекреаційних ресурсів, їх безпосередній вплив на розвиток нових видів рекреації. Доцільно виокремити головні рекреаційні сфери, які створюються на базі використання рекреаційного потенціалу території, і визначити, яке місце вони займають в галузевій структурі господарства території. Це надасть можливість визначити силу впливу тих чи інших видів рекреаційних ресурсів на формування та розвиток компонентної структури рекреаційного потенціалу території, а також порівняти його з іншими видами потенціалів. Останнім кроком компонентного дослідження рекреаційного потенціалу території є розробка шляхів майбутнього розвитку тих видів рекреації, яким відповідають найперспективніші рекреаційні ресурси.

О.О. Бейдик запропонував свою методику оцінки туристично-рекреаційного потенціалу території [16]. Ця методика розроблена на основі характеристик природно-ресурсного потенціалу та зроблена в розрізі областей України, тож доцільно її використовувати в регіональних і локальних рекреаційно-географічних дослідженнях. Нижче зазначено головні характеристики природно-антропогенних рекреаційних ресурсів країни та її областей.

У природному блоці О.О. Бейдик виділив такі складові ресурси: геологічні (спелеологічні), орографічні, кліматичні, гідрографічні, рослинні, тваринного світу. Створення такої групи відображає значимість цих ресурсів для організації рекреаційної діяльності. Бал оцінки спелеологічних ресурсів регіону визначено з урахуванням:

- 1) закарстованості;
- 2) довжини порожнин;

3) глибини порожнин.

У разі оцінювання орографічних ресурсів до уваги брали якісні характеристики рельєфу, враховували найвідоміші гірські вершини в межах тієї чи іншої області (автономії). Кліматичні ресурси оцінено за показниками:

- 1) середня температура липня;
- 2) тривалість періоду з температурою понад +10°C;
- 3) річна кількість опадів.

У разі оцінювання гідрографічних ресурсів враховували площі актуальних смуг і рекреаційних акваторій морів, актуальних смуг та акваторій річок, озер, водосховищ. Під час бального оцінювання рослинних ресурсів до уваги брали дві характеристики лісопокритої площі території (лісам як вагомійшому для організації рекреації та туризму типу рослинності віддавали перевагу порівняно з іншими типами - рослинністю степів, луків, боліт):

- 1) площу лісів;
- 2) залісненість території.

Бальну оцінку мисливсько-промислових тварин (тваринних ресурсів) виконували за такими складовими:

- 1) щільності заселення лисиці звичайної;
- 2) поширення та щільності заселення куниці лісової та куниці кам'яної;
- 3) щільності заселення зайця-русака;
- 4) щільності заселення кабана;
- 5) щільності заселення оленя благородного;
- 6) щільності заселення козулі європейської;
- 7) щільності заселення лося європейського.

Інтегровальний бал природного блоку визначили як суму складових балів покомпонентної оцінки.

Основою бальної оцінки природно-антропогенних рекреаційних ресурсів (геосистем, у складі яких є природні й антропогенні об'єкти, які використовують у туристично-рекреаційному господарстві, - природні та біосферні заповідники, національні природні парки, заказники, ботанічні сади,

зоологічні, дендрологічні, регіональні ландшафтні парки) взято площу природоохоронних територій регіонів України. Оцінці підлягають території, які за властивостями природного середовища, призначенням і станом ландшафтів можна розглядати як потенційні рекреаційні (лікувальні) ресурси). Рекреаційна придатність природно-антропогенних ландшафтів виявляється стосовно окремих видів рекреації. Характер та якісні параметри поєднання складових природного середовища визначають направленість та спеціалізацію рекреаційного використання регіону.

Природний потенціал рекреації складається також з історико-культурних та архітектурних пам'яток. Пам'ятки історії, культури чи архітектури, що були створені людиною, мають суспільно-виховне значення, приносять естетичне задоволення та становлять пізнавальний інтерес і можуть бути використані в туристичній діяльності називаються історико-культурними туристичними ресурсами. До них відносять об'єкти, які мають історичну, архітектурну, мистецьку чи етнографічну цінність.

Історико-культурні туристичні ресурси також прийнято оцінювати за певною методикою. Однією з існуючих є методика С.П. Кузика, яка характеризується поділенням об'єктів на 13 підгруп, які отримані в результаті структуризації п'яти підвидів ресурсів. Оцінювання відбувається за п'ятибальною шкалою.

Ресурси, які належать до групи історико-архітектурних, біосоціальних, подієвих, до таких, яким притаманна своя специфіка чи унікальний пізнавальний потенціал чи особлива специфіка дослідження називаються суспільноісторичними. Суспільно-історичні рекреаційні ресурси це одна з основних частин туристичного іміджу території, важливою складовою змісту туристичних карт. Проаналізувавши наявні публікації картографічних творів і спробувавши описати властивості об'єктів, які визначають рекреаційну цінність, можна зробити висновок, що історико-культурні пам'ятки мають позначатися на карті особливими відмітками:

- матеріальність (чи втілена пам'ятка в матеріальний об'єкт);

- ступінь збереженості;
- форму, призначення і використання;
- хронологію;
- цінність.

Також, деякі пам'ятки можуть мати такі ознаки:

- зв'язок з історичними подіями та життям окремих видатних осіб;
- тип історичної події;
- рід діяльності особи;
- архітектурний стиль тощо.

О.О. Бейдик розробив також методику оцінювання архітектурно-історичних рекреаційних ресурсів, яка є глибшою та деталізованішою ніж у С.П. Кузика. Це оцінювання також відбувається за бальною системою. Сенс методики полягає у тому, визначити кількість найвизначніших архітектурно-містобудівних споруд. Це була одна із перших спроб методологічного осмислити феномен пам'яток архітектури у вітчизняній географії.

Для визначення оцінки інфраструктури рекреаційно-туристичних ресурсів зважають на такі фактори:

- 1) кількість закладів оздоровлення та відпочинку;
- 2) кількість туристичних готелів.

Біосоціальні рекреаційні ресурси – це культурно-історичні об'єкти, чи об'єкти, пов'язані з певними видатними особами.

Подієві рекреаційні ресурси - важливі події які колись відбувалися на певній території (політичні, військові, культурні, економічні, екологічні). Цей різновид рекреаційно-туристичних ресурсів уведений у вітчизняну рекреаційну географію О.О. Бейдиком, який запропонував і відповідну методику їхнього дослідження [16]. Визначити оцінку цих ресурсів можна підрахувавши кількість найвизначніших біосоціальних і подієвих об'єктів.

Висновок до розділу 1

Виходячи із наведеного вище розділу, можна зауважити, що поняття «туристично-рекреаційний комплекс» в науковій літературі трактується по-різному і має безліч особливостей. В даній кваліфікаційній роботі туристично-рекреаційний комплекс розглядається як спеціалізована сукупність підприємств (туристських і постачальників товарів і послуг), які функціонують для задоволення потреб туристів, сконцентровані на певній території та використовують спеціалізовані туристично-рекреаційні ресурси та забезпечуючи туристську інфраструктуру.

Передумовами розвитку туристично-рекреаційного комплексу регіону є наявність і рівень розвитку системи таких складових туристично-рекреаційного процесу, як туристично-рекреаційні ресурси, туристично-рекреаційні потреби та економічні можливості регіону. Вони складають основу для розвитку і ефективного функціонування туристично-рекреаційного комплексу як невід'ємної частини економіки регіону.

Одним з ефективних методів оцінки туристично-рекреаційного потенціалу регіону є метод, запропонований науковцем О.О. Бейдиком. Цей метод дає можливість за системою бальної оцінки комплексно оцінити туристично-рекреаційний потенціал регіону за такими критеріями як: 1) природничо-антропогенна характеристика; 2) історико-культурні ресурси; 3) архітектурно-історичні ресурси; 3) біосоціальні ресурси; 4) подієві ресурси.

РОЗДІЛ 2

ДОСЛІДЖЕННЯ ПРИВАБЛИВОСТІ ПОЛТАВСЬКОГО ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНОГО РЕГІОНУ

2.1. Аналіз Полтавського туристично-рекреаційного регіону

Полтавська область знаходиться в центральній частині Лівобережної України. Область межує з Чернігівською, Сумською, Харківською, Дніпропетровською, Кіровоградською, Черкаською та Київською областями. Площа – 28,7 тис. км², що складає 4,8% площі України. Населення 1414 тис. осіб [39].

Геолого-геоморфологічні рекреаційно-туристичні ресурси (додаток А). Рельєф має загальний нахил з північного сходу на південний захід, який повторюється гідрографічною сіткою. Максимальна абсолютна відмітка рельєфу (202,6м) знаходиться за 5 км на захід від смт Опішня. Мінімальна точка поверхні 64м – розміщена на березі Дніпродзержинського водосховища. Середній нахил рельєфу між цими відмітками становить 0,98км [39].

Отже, для території Полтавської області характерна низька привабливість рельєфу, тому що практично відсутня різноманітність рельєфу.

Оцінка кліматичних ресурсів (додаток Б). Область розташована в помірно-кліматичному поясі, з помірно холодною зимою та теплим літом. Середня температура в січні -3,7°, в липні +21,4°. Безморозний період становить 162-182 дні, з температурою понад +15° – 105-117 днів. На території області спостерігаються несприятливі явища, зокрема, суховії (10-12 днів), ожеледь (більше 10 днів) [1].

Для території Полтавської області клімат можна оцінити як помірно комфортний (середнє значення – 3 бали за методикою О.О. Бейдика). Як наслідок, область можна охарактеризувати як сприятливу для рекреаційного туризму, зокрема, в межах кліматичних рівнинних курортів.

Оцінка гідрологічних ресурсів (додаток В). В області нараховується 146 річок довжиною понад 5100 км. З великих річок (понад 500 км) – Дніпро і Псел; середніх (101-500 км.) – дев'ять; малих (менше 100 км.) – 135 річок. Середня густина річкової мережі в області 0,27 км/км², що є вище середнього показника по Україні (0,25 км/км²). Живлення річок відбувається за рахунок снігових вод (55-60% від загального об'єму), хоч більший об'єм опадів випадає в теплий період року, але літні і весняні опади випаровуються і стоку майже не дають. На Полтавщині налічують 124 озера з загальною площею 476 тис. га і загальним об'ємом води 76 млн. м³ [9; 19].

У цілому більшість гідрологічних об'єктів Полтавської області придатні для організації відпочинку та оздоровлення населення, тобто для розвитку рекреаційного туризму. При цьому найвищу оцінку гідрографічних ресурсів, отримали 4 райони області (Хорольський, Машівський, Лубенський, Лохвицький). Необхідно зазначити, що оцінка в 4 бали пов'язана з тим, що площа актуальних смуг в районах становить від 25,5 до 26,2% від загальної площі району.

Оцінка рослинних ресурсів (додаток Г). Рослинний світ Полтавщини нараховує понад 2 тис. видів груп рослин. Понад 300 видів рослин в області знаходяться на грані виживання або існують тільки в цій місцевості, це пояснюється тим, що їх кількість зменшується через зміну природних умов або внаслідок безпосереднього знищення місця їх поширення (8 видів рослин, занесені до Світової Червоної Книги, 7 – до Червоного Європейського списку, 66 видів – до Червоної книги України; 170 видів перебувають під охороною місцевих органів влади) [43].

Не зважаючи на те, що значні площі рослинності значно змінені в результаті господарської, зокрема, сільськогосподарської, діяльності, рослинні ресурси можна використовувати з метою розвитку наукового та природно-пізнавального туризму.

Оцінка природно-антропогенних рекреаційних ресурсів (додаток Д). За даними Департаменту екології та природних ресурсів, природно-заповідний

фонд Полтавщини нараховує 388 територій та об'єктів площею 142473,3 га, що становить 4,95% від площі області. Разом територій та об'єктів ПЗФ загальнодержавного значення – 30, площа – 64648,92 га, з них 2 – НПП, 20 заказників, 10 – ботанічні сади та парки. Усього об'єктів місцевого значення – 358, площа – 91514,7115 га [37].

Об'єкти природно-заповідного фонду у цілому є гарною передумовою для розвитку екологічного туризму, проте ці ресурси ще недостатньо включені в розробку туристичного продукту.

Багаті природні ресурси Полтавщини дають потужний поштовх для організації санітарно-курортного лікування і масового відпочинку. Основою для курортних закладів є мінеральні води з різноманітними лікувальними властивостями, які виявлені в Миргородському, Великобагачанському, Новосанжарському, Кременчуцькому, Хорольському, та ін. районах. На території області існують діючі санаторії-профілакторії, бази відпочинку.

Оцінка архітектурно-історичних ресурсів (додаток Е). Архітектура Полтавської області представлена пам'ятками різних стилів і форм, окремі з яких варто вважати унікальними. У більшості випадків – це споруди культового та громадського призначення, які були збудовані в XVIII – XIX ст. [34].

Яскравими об'єктами архітектури українського бароко є Преображенська церква в селищі Великі Сорочинці Миргородського р-ну та Троїцька церква в смт Диканька (1780 р.). Епоха класицизму представлена в багатьох дворянських садибах міст і сіл колишньої Полтавської губернії. До нашого часу збереглися: Миколаївська церква (1794 р.), дзвіниця (1810 р.) та триумфальна арка (1820 р.) в садибі Кочубеїв (сmt. Диканька). Архітектурні принципи класицизму простежуються в забудові таких міст як, Кременчук, Полтава тощо. Серед будівель особливої уваги заслуговує ансамбль початку XX ст., де можна побачити спроби пошуку українського національного архітектурного стилю. Наприклад, мурована Покровська церква в с. Плішивець Гадяцького району (1906 р.), що повторює, риси відомого

запорізького дерев'яного дев'яти банного Троїцького собору в м. Новомосковськ Дніпропетровської обл. Предствником архітектури українського модерну є будинок Полтавського губернського земства, який був побудований у 1902 – 1908 рр. (зараз це Полтавський краєзнавчий музей), та собор Різдва Богородиці в смт Козельщина [41].

Полтавський та Диканський райони найкраще забезпечені архітектурно-історичними ресурсами, мають найрізноманітніші будівлі, тому ресурси шести районів області оцінені в 4 бали (Хоролький, Семенівський, Решетилівський, Пирятинський, Оржицький та Миргородський райони). Решта районів не мають такої різноманітності стилів, і мають відповідну оцінку.

Біосоціальні рекреаційно-туристичні ресурси (додаток Ж). Багато уродженців Полтавської області відзначилися у науці, культурі, спорті тощо. На їх честь споруджені меморіальні музеї (музей Г.С. Сковороди у смт. Чорнухи, І.П. Котляревського, П. Мирного, В.Г. Короленка у м. Полтава, О. Гончара у с. Суха Кобеляцького р-ну, заповідник-музей М.В. Гоголя у с. Гоголеве Шишацького р-ну тощо).

Найвизначнішим музеєм в області є Полтавський краєзнавчий музей імені Василя Кричевського. Цей науково-культурний центр, був заснований у 1891 р. за ініціативи професора В.В. Докучаєва, який передав у розпорядження понад 4000 зразків ґрунтів, 500 зразків гірських порід, 862 аркуші гербаріїв. [40].

Ще одним відомим музеєм є Державний музей-заповідник українського гончарства в смт Опішня, який одночасно є єдиним в Україні спеціалізованим етномистецьким науково-дослідним, культурно-освітнім і навчально-виховним закладом, який постає як центр вивчення, збереження і популяризації гончарської справи в Україні [42].

В Полтавській області протягом століть формувалось народне мистецтво як гончарство, вишивка, різьба по дереву, ткацтво і килимарство, декоративний розпис, плетіння з рогами тощо.

Біосоціальні ресурси в Полтавському та Диканському районах оцінені максимально (5 балів), низьку оцінку (2 бали) отримали ресурси Котелевського, Великобагачанського та Шишацького районів.

Оцінка подієвих рекреаційно-туристичних ресурсів (додаток 3).

У Полтавській області достатньо подієвих ресурсів, тому саме подієвий туризм є важливим видом туризму на сучасному етапі. Цей вид туризму спонукає громадян області до відвідування масштабних подій і сприяє активізації внутрішнього туризму. В Полтавській області щороку організовують близько 80 подій, серед яких фестивалі, виставки, ярмарки різних рівнів. Найвідомішим прикладом подієвих ресурсів міжнародного рівня є «Сорочинський ярмарок» в смт Великі Сорочинці. У до карантинний період, ця подія збирала понад 700 тис. відвідувачів з України та інших країн світу, з них, близько 20 іноземних делегацій, 300 працівників ЗМІ [44].

Серед подієвих заходів також слід відмітити такі як: міжрегіональна виставка-турсалон «Відпочивайте на Полтавщині», міжнародний гастрофестиваль «Полтавська галушка», обласне фольклорне свято «Купальські ігри на батьківщині Миколи Гоголя», обласний етнофестиваль «Гелон-фест», фестивалі «Опішня СливаФест» та «Чарівна симфонія козацтва».

Останні два фестивалі були проведені за рахунок держаних коштів, так як Омельницька і Опішнянська ОТГ отримали перемогу у всеукраїнському конкурсі «Малі міста — великі враження». Усього за 2019 р. в Полтавській області організували 13 обласних фестивалів. Так, етнофестиваль «Гелон-фест» відвідало близько 20 тис. осіб, це на 8 тис. осіб більше, ніж у минулому році, тому динаміка зростання туристичних потоків очевидна.

Значними подіями в області є також обласне свято кобзарського мистецтва «Взяв би я бандуру» (Великобагачанський р-н), обласний фестиваль «Калинові гуляння» (Пирятинський р-н), міжнародний гастрофестиваль «Полтавська галушка» (м. Полтава) [42]. Найвище оцінені подієві ресурси Полтавського району, оцінку в 4 бали отримав Пирятинський

район. Районів з оцінкою в 2-3 бали нараховано 17. Найменше ресурсів в Оржицькому районі, де за рік не проводиться жодного заходу. Тому, можна зробити висновок, що область має середній показник подієвих ресурсів.

Підсумовуючи можна говорити про те, що область є ресурсонадлишковою, і має всі передумови для розвитку рекреаційного, культурно-пізнавального, у тому числі, подієвого, сільського (зеленого) видів туризму.

2.2. Аналіз проблем та тенденції розвитку внутрішнього туризму Полтавщини

Соціально-економічний чинник відіграє важливу роль у розвитку внутрішнього туризму, тому що саме населення та їх доходи формують туристичні потоки. З 1990-х рр. у областях України, сформувалася демографічна ситуація, при якій відбувається постійне зменшення чисельності населення, і Полтавська область не є винятком. Спад народжуваності, підвищення рівня смертності та негативний показник сальдо міграції спричинили зменшення чисельності населення області. Чисельність населення по містах обласного значення та районах станом на 1 березня 2020 р. становить 1384851 осіб [54].

За даними державної служби зайнятості на кінець лютого 2022 р., кількість працюючих осіб в області становить 591,2 тис. осіб, безробітних на кінець лютого становила 73,3 тис. осіб [2]. Середньооблікова кількість штатних працівників суб'єктів туристичної діяльності у 2021 році в Полтавській області становить 217 осіб. Станом на 2021 р. розмір середньої заробітної плати працівників становив 10003 грн, що в цілому менше ніж у цілому по країні на 570 грн [11].

Розвиток туристичної індустрії в Полтавській області має вплив на структуру зайнятості населення (рис. 2.1). Індустрія гостинності створює нові

робочі місця в готельному, ресторанному, транспортному секторах та суміжних галузях, сприяє зниженню безробіття та підвищенню доходів. В свою чергу туризм стимулює розвиток інфраструктури, збереження культурної спадщини, а також підвищує кваліфікацію робочої сили через освітні програми. Це призводить до економічної диверсифікації та стійкості регіону до економічних шоків, покращує добробут населення та залучає інвестиції.

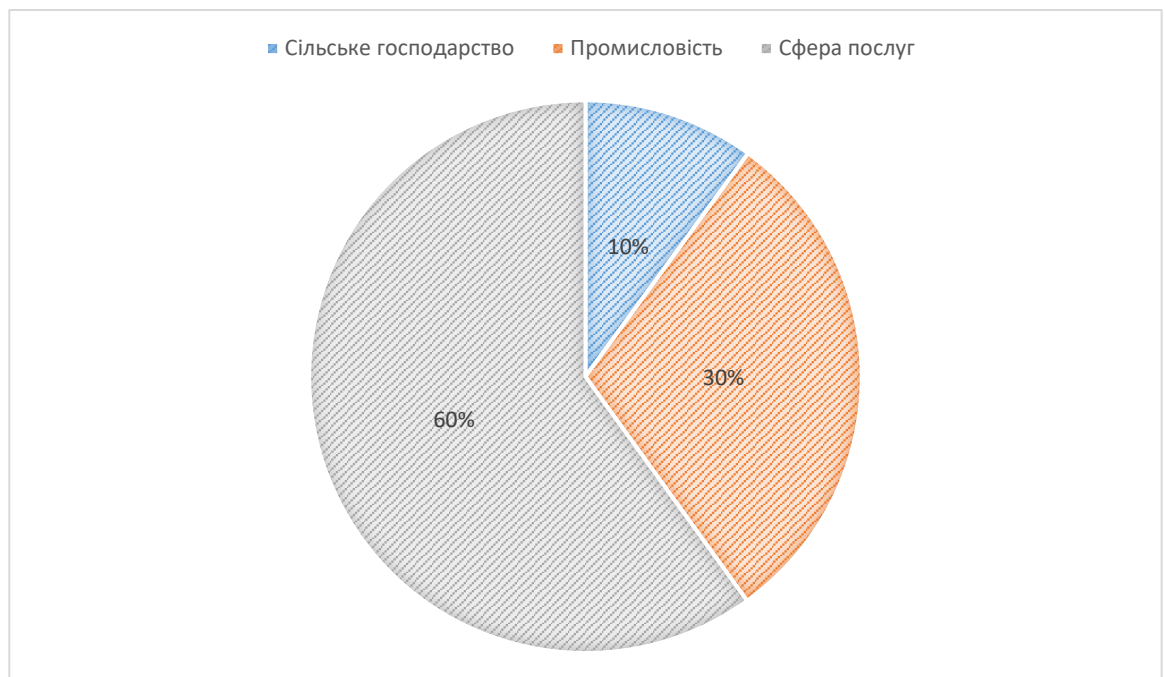

Рис. 2.1 Зайнятість населення Полтавської області за секторами економіки

Джерело: складено автором за матеріалами: [2]

Забезпеченість інфраструктурою є вагомим показником розвитку області. На території Полтавщини за даними Державної служби статистики станом на початок 2022 року налічується 78 готелів різного рівня комфорту. Номерний фонд готелів складається з 1330 номерів (табл 2.1). Власники приватного житла, за оцінками експертів, можуть для розміщення туристів надати ще 4000 місць. Оренда квартир у домогосподарів відбувається, як правило, без оформлення відповідних документів, що не є гарантією надання

високоякісних послуг, тому обліку споживачів послуг з ночівлі не відбувається, як і сплати податків (у т. ч. туристичного збору) [11].

Таблиця 2.1

Загальна характеристика місткості номерного фонду Полтавської області

Характеристика	Показник
Середня місткість колективних засобів розміщування	78 од.
Кількість номерів у готелях та аналогічних засобах розміщування	1330 од.
Кількість осіб, що перебували у колективних засобах розміщування	164452 ос.
Кількість ночівель осіб у колективних засобах	307215 од.
Середня тривалість перебування осіб у колективних	1,9 од.
Коефіцієнт використання місткості колективних засобів	0,29 днів (показник по країні 0,31)

Джерело: складено автором за матеріалами: [11]

З найбільшим номерним фондом є готель «Турист», який має 168 номерів. Представником відомої міжнародної готельної мережі є готель DREAM Hostels.

В області працюють 12 санаторно-курортних закладів. Санаторії, пансіонати з лікуванням, профілакторії сконцентровані у м. Миргород (санаторії «Миргород», «Полтава», «Березовий гай», «Санаторій МВС», «Санаторій ім. Гоголя», «Хорол») смт. Нові Санжари, м. Зіньків (санаторій «Сосновий бір») та смт. Велика Багачка (санаторій «Псьол»). В цих закладах лікують такі хвороби як: хронічний гастрит, коліт, панкреатит, цукровий діабет, стенокардію, гіпертонію, остеохондроз, поліартрит, радикуліт, хвороби чоловічої та жіночої статевих сфер, безпліддя тощо [32].

Аналіз потоків внутрішніх туристів свідчить про нерівномірну розподіленість між окремими видами туризму, які поширені та розвиваються в регіоні. На рисунку 2.2 показано, що найпоширенішими видами туризму є саме рекреаційний, зокрема, відпочинковий та культурно-пізнавальний. За кількістю об'єктів рекреаційно-відпочинкового туризму, Полтавська область займає провідне місце серед інших регіонів України. Другим за обсягом видом

туризму в області є культурно-пізнавальний туризм. На території регіону, як зазначалося вище, зосереджена значна кількість культових об'єктів, які є об'єктами паломництва. Користуються попитом серед туристів різноманітні музеї, створені на основі біосоціальних ресурсів, а також відомі в Україні і світі, інші об'єкти туристичного показу, зокрема архітектурно-історичні та події.

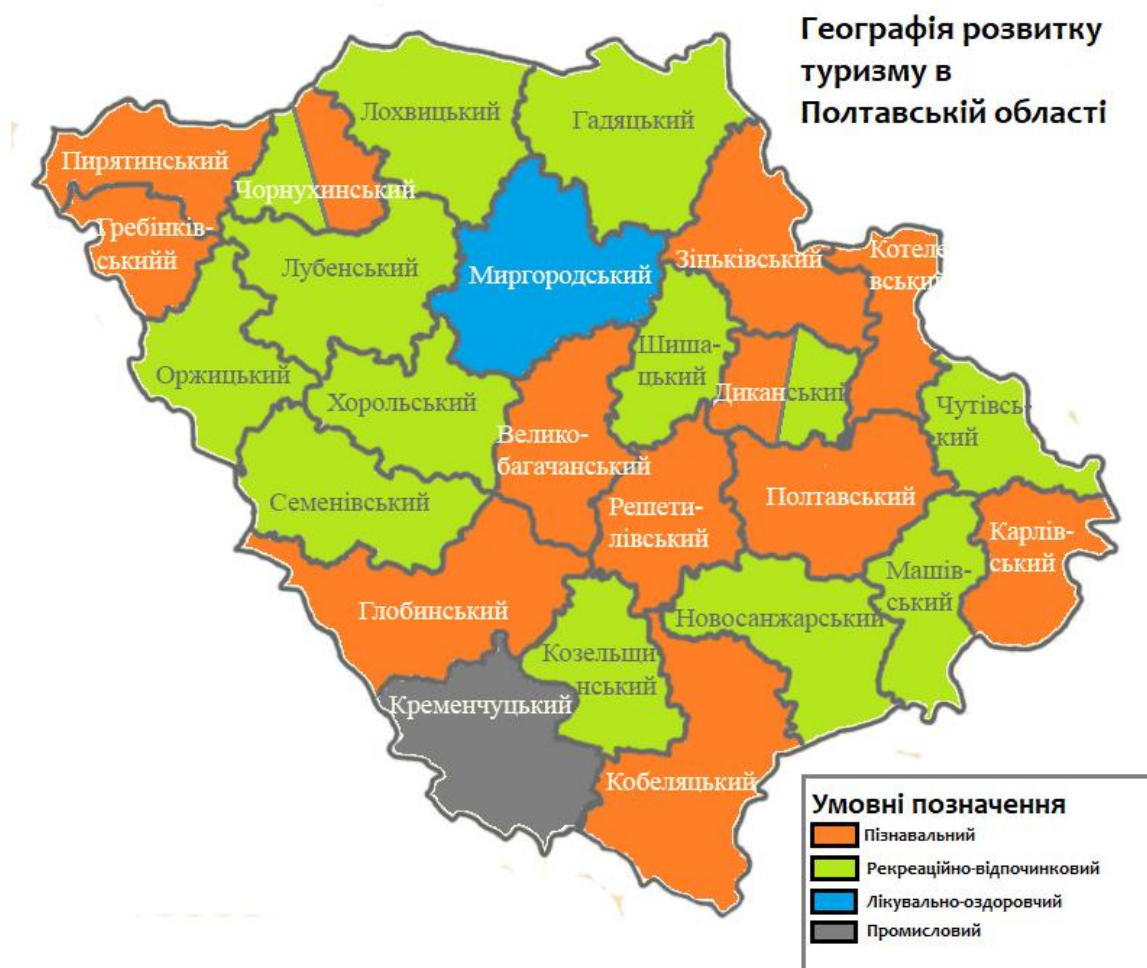

Рис. 2.2 Географія розвитку туризму в Полтавській області

Джерело: Складено автором за матеріалами: [56]

Активно реалізуються стратегії розвитку туризму в регіоні, що передбачають розвиток туристичної інфраструктури в області, а саме Стратегія розвитку туризму та курортів у Полтавській області на 2019—2029 роки та Програма розвитку туризму і курортів на 2021—2025 роки. Так як

туризм розвивається одночасно з культурою, то в області працює ще й Комплексна програма розвитку культури, мистецтва та охорони культурної спадщини на 2021—2025 роки.

Місцеві органи влади вважають, що розвиток туризму має значний позитивний ефект на економіку регіону, тому постійно підтримують туристичну сферу.

В Полтавській області внутрішній туризм розвивається не так активно, як в інших регіонах України, але є певні позитивні зрушення. Зокрема, постійно удосконалюється інфраструктура, а саме готелі, санаторії, пансіонати, хостели тощо. В області розширюється мережа туристичних інформаційних центрів, які більш активно інформують потенційних туристів про різноманітні рекреаційно-туристичні ресурси Полтавщини, доступні місця проживання, транспорт, займаються просуванням регіонального туристичного продукту. Також надають актуальну інформацію туристам про подієві ресурси в області. Туристично-інформаційні центри діють в: м. Полтава (7 відділень), Великобагачанському, Зіньківському, Миргородському, Пирятинському, Полтавському районах. Також довідкову інформацію можна отримати в міських радах, відділах культури тощо [42].

З метою визначення основних чинників впливу та формулювання стратегічних напрямків розвитку туристичної галузі Полтавської області, було проведено SWOT-аналіз (табл. 2.2). За його результатами можна зробити висновок, що Полтавщина має всі умови для того, щоб стати потужним туристичним центром. У цілому туризм в області набуває усе більшого значення, як високорентабельна сфера економіки, важливий засіб культурного і духовного розвитку населення, має безпосередній вплив на підвищення якості їх життя, створення робочих місць, збільшення доходів області, створення позитивного іміджу як на території України так і за її межами.

Таблиця 2.2

SWOT-аналіз Полтавської області

Сильні сторони (внутрішні)	Слабкі сторони (внутрішні)
<ol style="list-style-type: none"> 1. Унікальна спадщина, яка несе загальноукраїнську та міжнародну цінність. 2. Наявність потенційно брендированих об'єктів і продуктів. 3. Економічно розвинений регіон. 4. Вигідне транспортне розташування (автошляхи та залізничні шляхи). 5. Наявність значної кількості об'єктів і територій заповідного фонду. 6. Власні енергетичні, промислові, будівельні потужності. 7. Досить високий рівень концентрації людського капіталу, наявність наукових. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Низька якість комерційних та окремих комунальних та муніципальних послуг. 2. Недостатній асортимент туристичних послуг. 3. Низька активність у сфері туризму, розвитку клієнто-орієнтованого малого та середнього бізнесу. 4. Низький рівень кооперації у сфері послуг. 5. Брак професійних кадрів у системі управління. 6. Неєфективний маркетинг у сфері туризму та промоцій.
Можливості (зовнішні)	Загрози (зовнішні)
<ol style="list-style-type: none"> 1. Доступність сучасних інформаційних. Технологій та їхній подальший розвиток. 2. Збільшення попиту на туристичні. 3. Близькість обласних центрів та ринків збуту. 4. Подальший розвиток партнерських відносин з містами-побратимами та іншими регіонами. 5. Розвиток державно-приватного партнерства. 6. Зацікавленість проектами розвитку туризму з боку громадських організацій. 7. Зацікавленість історико-культурною спадщиною з боку української діаспори, та зарубіжних представників інших національних меншин. 8. Альтернативні джерела фінансування проектів. 9. Співпраця з іншими регіонами. 10. Наявність постійного попиту з боку жителів області. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Неналежний стан транспортної інфраструктури країни, низька якість послуг з перевезення. 2. Неможливість фінансування проектів через нерівноцінний розподіл бюджету «центр- регіони». 3. Конкуренція з боку інших міст і регіонів України. 4. Неєфективне державне управління туристичною галуззю в цілому. 5. Поглиблення макроекономічних кризових явищ на національному та світовому ринках. 6. Відсутність підтримки ініціатив місцевої влади у сфері розвитку туризму з боку бізнесу та громадськості, центральних органів влади.

Джерело: складено автором.

Керівництво області переконане, що туристична галузь може і повинна стати гарним джерелом для наповнень місцевих бюджетів та розвитку територій. Проте водночас, для активізації туризму в регіоні необхідним є залучення інвестицій в інфраструктуру, підтримка та відновлення історичних та культурних пам'яток, створення нових цікавих маршрутів та об'єктів. Місцева влада готова підтримати території, які прагнуть розвивати туризм як організаційно, так і фінансово. Для того, щоб змінити негативний імідж України в цілому та Полтавського регіону зокрема щодо відпочинку, на нашу думку, необхідно розробити та впровадити ряд рекламних та стимулюючих заходів з метою створення нового іміджу, який би допоміг відкрити для масового рекреанта українські природні рекреаційні ресурси, культуру та етнос народу, що проживає на її просторах.

Отже, на основі проведеного аналізу слід констатувати, що внутрішній туризм в Полтавській області розвивається не належним чином і не відповідає її рекреаційно-туристичним можливостям. Спостерігається суттєве падіння обсягу внутрішніх туристів, що обумовлено як економічними можливостями населення, так й іншими викликами, зокрема, геополітичною ситуацією на сході країни.

Серед видів туризму передують рекреаційно-відпочинковий та культурно-пізнавальний туризм. Найбільш відвідуваними районами області серед внутрішніх туристів є Полтавський, зокрема м. Полтава, Кременчуцький та Миргородський, особливо, під час Сорочинського ярмарку. Це обумовлено як підвищенням рівня інформації про туристичні можливості цих районів, так і діяльністю місцевих органів влади.

Отже, Полтавська область має багаті рекреаційно-туристичні ресурси, у тому числі, природні, природно-антропогенні, архітектурні, біосоціальні та подієві. Проте розвиток внутрішнього туризму на Полтавщині має суттєві проблем, причинами чого є як об'єктивні чинники макросередовища. Так і суб'єктивні чинники місцевого характеру.

Основними проблемами розвитку туристичної сфери, які пов'язані з макросередовищем є:

- неефективне державне регулювання (недосконалість законодавчої бази, відсутність вимог до якості сервісу та надання послуг туристам, проблеми із механізмом захисту прав споживачів туристичного продукту);

- недосконалий статистичний облік, який здійснює безпосередній вплив на недосконалість інформаційної бази (статистичні дослідження проводяться нерегулярно, інформація не точна, не всі туристичні підприємства подають актуальні економічні показники своєї діяльності);

- відсутність координації між національними та регіональними органами управління в туристичній сфері;

- негативний ефект від світової кризи (як економічної, так і пов'язаної з пандемією COVID-19, що призвела до повної зупинки туристичних потоків у світі);

- політична та соціально-економічна нестабільність (відносна близькість Полтавської області з зоною ведення бойових дій, активний розвиток тіньової економіки, високий рівень інфляції та корупції);

- екологічні проблеми (наявні неконтрольовані викиди небезпечних речовин у повітря, воду і ґрунт, хоч і Полтавська область вважається однією з найчистіших в Україні);

- негативна демографічна ситуація.

Серйозною проблемою розвитку туризму на Полтавщині також є орієнтація підприємств туристичної сфери на виїзний туризм, так як внутрішній туризм не такий вигідний з економічної точки зору, хоч і простіший в організації.

Проблема недосконалої системи маршрутів і турів активно вирішується місцевими громадськими організаціями, туристичними агентствами, асоціаціями гідів і екскурсоводів та краєзнавцями. В останні роки активно розроблюються нові маршрути і екскурсії як в м. Полтава так і територією

області.

Незважаючи на те, що ведеться активна робота щодо проектування нових турів, виникає нова проблема – застаріла матеріально-технічна база, транспортна інфраструктура, доступність до об'єктів туристичного показу і самих об'єктів відвідування також у незадовільному стані і потребують значних капіталовкладень.

Матеріально-технічна база туризму в Полтавській області була сформована в радянські часи, тому серед закладів відпочинку переважають комплекси із великою концентрацією ліжкомісць і низьким рівнем сервісу та комфортності. На Полтавщині нараховують більше 12 санаторіїв, але далеко не всі відповідають сучасним вимогам надання послуг.

Стримуючим фактором розвитку сфери туризму в регіоні є слабкий рівень розвитку житлово-комунального господарства в районах, райцентрах та селищах. Не всі населені пункти мають каналізаційні мережі та очисні споруди, також існують великі проблеми з газифікацією. Крім того, лише незначна територія області має покриття Інтернет, що є вкрай важливим чинником розвитку туризму у цілому і внутрішнього туризму зокрема.

У зв'язку з активним розвитком сільського (зеленого) туризму в області, першочерговим завданням є створення комфортних умов в сільській місцевості, але сучасний стан інфраструктури в селах та селищах місцевого типу відлякують інвесторів від інвестування коштів в розвиток цього виду туризму [21].

Значна частина доріг області капітально не ремонтувалась, кількість доріг першої категорії не значна, особливо проблемна ситуація у сільських районах і селах. Місцеві органи влади намагаються виділяти кошти на покращення стану дороги, але цього явно не достатньо. Протягом 2019 р. ремонтні роботи проводилися на основних автодорогах: Київ – Харків, Полтава – Олександрія, Дніпро – Решетилівка, Лубни – Миргород – Опішня, Бориспіль – Маріуполь, Лохвиця – Гадяч. Загалом оновлено 52 км автошляхів державного значення. Про це повідомили у прес-службі Служби

автомобільних доріг у Полтавській області [38]. У 2020 році з Державного дорожнього фонду на місцеві дороги Полтавської області планують виділити 1 млрд 311 млн грн. 607 млн грн – на капітальний ремонт, 445 млн грн – на поточний середній ремонт та 259 млн грн – на експлуатаційне утримання доріг. Дорожній фонд на реалізацію цієї програми виділив 1,3 млрд грн. За ці кошти планують відновити 100 км дорожнього полотна [38].

За останні роки в регіоні були зруйновані важливі елементи туристичної інфраструктури, соціально-орієнтовані на внутрішній туризм, які могли б задовольняти потреби місцевого населення і одночасно бути доступними для жителів області. Тому сформувався різкий дисбаланс між кількістю виїзних, в'їзних та внутрішніх туристів, і область майже втратила надходження від туристичної сфери.

За даними Державної служби статистики України протягом 2008–2018 рр. в Полтавській області спостерігається стабільне скорочення внутрішнього туристичного потоку [11].

Ще однією проблемою є недосконала система маркетингових заходів з боку місцевої влади для просування регіонального туристичного продукту. Розроблена обласна Програма розвитку туризму і курортів на 2016-2020 рр., та Стратегія розвитку туризму та курортів у Полтавській області на 2019-2029 роки, але в них не прописані конкретні заходи щодо створення іміджу Полтавщини як конкурентоспроможного туристично-привабливого регіону. Навпаки Полтавська область представлена на внутрішньому туристичному ринку як вузько спрямований та некреативний регіон. Необхідно проводити періодичні маркетингові дослідження регіонального туристичного ринку, аналізувати його кон'юнктуру.

Для просування туристичного продукту створюються туристично-інформаційні центри, але їх чисельність незначна, і охопити всю територію області вони не можуть.

Існує проблема нераціонального використання різних за походженням рекреаційно-туристичних ресурсів. Природні ресурси часто

використовуються недбайливо, що спричинено низькою культурою туристів і рекреантів. Забруднення посилюють неорганізованість місць збирання (необлаштовані майданчики, їхнє розміщення поблизу водотоків), невчасність вивезення, відсутність системи сортування відходів, забезпечення умов щодо зниження скиду неочищених стоків у поверхневі водотоки. Також відбувається активна зміна ландшафтів. Часто території з потенціалом для створення об'єктів відпочинкової, лікувальної рекреації використовуються не за призначенням, зокрема під сільськогосподарські угіддя чи віддаються під забудову. Крім того, відбувається активна вирубка лісів та розорення цих територій для потреб сільського господарства.

Найбільш вагомими причинами нераціонального використання можливостей рекреаційно-туристичного потенціалу Полтавської області є:

- відсутність повної і достовірної інформації про наявні природні ресурси в регіоні;
- некероване і в більшості випадків, незаконне освоєння рекреаційних територій і тому непристосованість природних об'єктів для відвідувань туристами;
- загострення екологічної проблеми в місцях рекреації і, як наслідок, деградація рекреаційних ресурсів [50].

Отже, вирішення наявних проблем розвитку ТРК Полтавського регіону потребує комплексного підходу та впровадження ряду заходів. Розвиток внутрішнього туризму може стати важливим напрямком, але потребує підтримки та просування. Інфраструктурні покращення, такі як ремонт доріг та розвиток доступності до об'єктів туризму, є першочерговою необхідністю. Важливою є також робота з підвищення рівня сервісу та комфортності для туристів, включаючи модернізацію готельної бази та підвищення якості послуг.

2.3. Дослідження досвіду провідних країн щодо просування туристично-рекреаційних регіонів

Маркетинговий підхід виходить з того, туристи та рекреанти оцінюють привабливість туристично-рекреаційного комплексу регіону з позицій задоволення потреб у процесі надання та споживання туристичного продукту і суміжних послуг на певній території. Наявність унікальних ресурсів, умов, місць можуть забезпечити регіону місце в різноманітних рейтингах конкурентоспроможності, але не гарантують формування туристичної привабливості регіону для потенційних споживачів регіонального туристичного продукту. Рівень туристичної привабливості визначається ступенем задоволеності споживачів якістю і рівнем регіонального туристичного продукту та унікальністю відчуттів від його споживання. Крім того, туризм не існує сам по собі, він є частиною інших ринків (нерухомості, готельних та ресторанних послуг, освітніх послуг, медичних послуг, розваг та ін.), тренди розвитку яких необхідно враховувати. Таким чином, за маркетинговим підходом, туристично-рекреаційна привабливість регіону визначається сукупністю стійких уявлень та вражень туриста чи рекреанта про умови, властивості, ознаки, характеристики, можливості та обмеження, які дозволяють використовувати дану територію з туристичними, оздоровчими, пізнавальними цілями та які формують ставлення цільових аудиторій до конкретного регіону.

Важливість підвищення туристичної привабливості регіонів України, окрім грандіозних світових показників оцінки вкладу туризму у процвітання країн та регіонів, засвідчують експертні оцінки, наведені у дослідженні Національного інституту стратегічних досліджень: «При повноцінному розкритті українського туристичного потенціалу надходження до бюджетів усіх рівнів можуть становити приблизно стільки ж (близько 10 млрд дол. США на рік), скільки отримують країни, співвимірні з Україною за туристично-рекреаційним потенціалом» [14]. Серед низки системних проблем розвитку

туристичної та рекреаційної сфери в Україні та її регіонах експерти виділяють недостатність та недоліки у застосуванні маркетингових технологій (реклама, івент-маркетинг, дослідження, комунікації, Інтернет-маркетинг та інші).

Світова практика дозволяє зробити висновок про величину середніх витрат на маркетинг – близько €2 на туриста. Про високу ефективність цих витрат свідчить той факт, що кожен турист залишає у регіоні в середньому не менше USD 300-400 за візит [13]. Кіпр вкладає €20 млн. у промоцію, а отримує дохід €2 млрд., Грузія (розміром з територію Одеської обл.) витрачає в рік приблизно €15 млн. На сьогодні через брак якісних маркетингових заходів у світовому інформаційному просторі майже відсутня об'єктивна та актуальна інформація про Україну, зокрема про різноманітність її туристичних ресурсів, а це, в свою чергу, шкодить туристичному іміджу України [17]. У 2017 р. вперше на промоцію України та її регіонів був виділений бюджет 30,5 млн грн. (\approx €1 млн).

Успішні практики підвищення туристичної привабливості зарубіжних країн базуються на Концепції стійкого розвитку туризму, актуальність реалізації якої пов'язана не тільки з важливістю туризму як джерела національного багатства, а й також з негативними екстерналіями, що руйнують саму основу, на якій тримається функціонування і успішний розвиток туризму – жага до швидкого отримання прибутку, шкода навколишньому середовищу, місцевій громаді тощо. Підхід Комітету з питань сталого туризму ЄС базується на співпраці туріндустрії, навколишнього середовища та інтересів суспільства. Основна увага приділяється спільним діям на рівні дестинації, але в межах національної і європейської політики – принцип «Думай глобально, дій локально».

М. Оттенбахер, Р. Харрінгтон, розглядаючи німецький досвід формування туристичної привабливості, ключовими інструментами управлінських практик виділили: вибір за географічним принципом району, який володіє найбільшим потенціалом для формування і розвитку туристичної привабливості; проведення досліджень; визначення маркетингової стратегії;

формування міцних партнерських відносин між органами місцевої влади, установами, які надають туристичні послуги, приватним сектором та науково-дослідними інститутами, які займаються проблемами туризму; підтримка програм навчання і розвитку кадрів, що надають туристичні послуги [18].

Цей перелік можна доповнити регіональними практиками, спрямованими на створення в регіонах/містах якісної, екологічно дружньої туристської інфраструктури, підвищення рівня наданих туристських продуктів і послуг, своєчасне надання надійної та актуальної інформації всіма зацікавленими сторонами, створення сприятливого ділового середовища в туристичній сфері, ефективне управління державних органів у туризм, обмін досвідом, event-активність, добровільні розумні обмеження тощо.

Приклад успішного регіонального партнерства стосовно підвищення привабливості міста та регіону, в якому воно знаходиться, і для туристів, і для місцевих жителів демонструє німецький проект зі створення офіційного державно-приватного партнерства для розвитку туризму Асоціації туристичної інформації (АТІ) в м. Трірі та землі Трір-Саарбург. Стратегічними партнерами виступають 505 членів, з яких 479 – представники приватного сектора і 26 – державного сектора: міська та районна влади, туристичні підприємства та інші приватні компанії, які не спеціалізуються в галузі туризму (виробники вина і пива, роздрібні торговці, місцеві банки). Асоціація на 50% фінансується за рахунок коштів міста і 50% складають власні доходи від роздрібною торгівлі і туристських видів діяльності (продаж літератури, сувенірів, місцевого вина, екскурсійних турів і бронювання готелів). Основними цілями цієї організації є: розробка туристичного продукту, програм і послуг з розвитку, маркетингове просування, збільшення кількості ночівель, просування конгресного туризму та впровадження «екологічно чистих проектів» (наприклад, відмова від використання паперових і пластикових стаканчиків при проведенні будь-яких заходів) на підтримку всебічного розвитку суспільства, принципів сталого розвитку та цілей стійкості [58].

Основним пріоритетом розробленої АТІ «Концепції розвитку туризму» є сталий розвиток міського туризму, що має на увазі захист і збереження природних ресурсів; підвищення конкурентоспроможності регіонального продукту; охорону навколишнього середовища; підвищення якості туризму; співпраця з Люксембургом, Бельгією та Францією; використання сучасних технологій; збереження культурної та історичної спадщини; розвиток толерантного міста. Результатом різнобічної діяльності АТІ на основі державно-приватного партнерства з урахуванням завдань і принципів сталого розвитку стали дуже важливі події в сфері сталого туризму, збереження місцевих культурно-історичних цінностей, залучення зацікавлених учасників і місцевої громади в розвиток туризму, співробітництво на регіональному рівні.

Влада штатів США має досить широкі права і є самостійними гравцями на туристичному ринку, активно розробляючи маркетингові плани та стратегії, використовуючи маркетингові технології просування, рекламні техніки, брендинг туристичних територій. Маркетинговий план округу Коллієр (США) [11] націлений на просування регіону як спортивної дестинації – території спорту, відпочинку та розваг, а також популяризації здорового способу життя серед населення. Пріоритетними завданнями було визначено досягнення стійкої позитивної динаміки попиту на спортивні заходи та залучення в регіон нових подій національного та міжнародного масштабу [16]. Серед інструментів регіональної політики привабливості можна відзначити: івент-маркетинг; спонсоринг; міжрегіональне партнерство; внутрішній маркетинг; підвищення ефективності управління галуззю; вибудовування ефективної взаємодії із ЗМІ та оновлення інтернет-контенту.

Найбільш популярним інструментом територіального маркетингу є брендинг, мета якого полягає у формуванні цілісного і функціонального образу регіону (історичного, туристичного, культурного, соціального, економічного), «унікального за внутрішнім змістом і оригінального за виконанням, що має особливу цінність і вирішує всі актуальні завдання та

запити цільової аудиторії» [15]. Для підвищення впізнаваності та туристичної привабливості регіону саме процеси формування туристичного бренду стають частиною територіального «розвитку і управління стратегією і маркетингом». Яскраві приклади регіонального брендингу та ребрендингу для перерозподілу потоків туристів пропонують регіони Ельзас, Бургундія, Гонконг.

Старопромислові райони Європи здійснюють ребрединг своїх територій в напрямі формування туристичної привабливості, адже їм «у спадок від промислового виробництва дісталися цехи, шахти, лінії конвеєрів і станки» [6]. У німецькому Рурі (колишній центр найбільшого в Європі вугільно-металургійного кластера) проходять музичні фестивалі, розвивається кіноіндустрія. Місто Емшер Парк, у якому розташовувався найбільший в Рурі сталеливарний комбінат, сьогодні є містом-музеєм світлової реклами. У Дортмунді коксові заводи, доменні печі та вугільні шахти перетворилися в музеї, в цехах розмістилися художні виставки і почали проводити концерти, виробничі площі були переобладнані в офісні приміщення та творчі майстерні. Старопромислові території Франції, зокрема місто Лілль, для розвитку своєї території застосував проект, запропонований французьким медіа-холдингом Vivendi та торговельною мережею Carrefour, який полягає в новому використанні старих занедбаних споруд, що мають архітектурну цінність – під артистичні зони для проведення тематичних подій.

Проте існує й інша практика. Наприклад, у Бельгії організовано громадський рух «SOS місто Брюгге» який виступає за скорочення припливу туристів і повернення міста до нормального життя. Хоча ще 25 років тому місто буквально вимирало, оскільки жителі його покидали, не маючи місць докладання своєї праці. «Сьогодні ж життя місцевих людей підпорядковується туристичному ритму, часом негативно впливаючи на загальну робочу ситуацію. Криміногенність в таких туристичних центрах зростає помітно швидше, ніж в інших типах поселень...Забезпечуючи зайнятість, туристичне місто обмежує, проте, сфери докладання праці, розвиваючи, в основному,

обслуговуючі функції. Охоронна політика в сфері культурної спадщини в таких історичних центрах певною мірою стримує розвиток поселень» [17].

Привабливість дозволяє оцінити вплив територіальних внутрішніх сил (пропозиція) на зовнішні сили (попит), і навпаки, оскільки між ними існує зворотний зв'язок. Туристична привабливість в якості вимірювального приладу системи туризму, може краще висловити відносини між «можливим» та «існуючим», так само як і між існуючим» і «тим, що споживається» [9]. Для формулювання профілю туристичної / рекреаційної привабливості регіону доцільно провести польове маркетингове дослідження, а в анкеті внести орієнтовний перелік питань:

- Скільки на певній території наземних атракцій (ліси, гори, скали, долини, пляжі, печери, рослинний і тваринний світ тощо)? Яка їхня доступність для туристів? Якою популярністю вони користуються (місцевою, регіональною, державною, міжнародною)?

- Скільки на певній території є водних атракцій (річки, озера, джерела, болота, водосховища, заплави, водоспади тощо)? Яка їхня доступність для туристів? Якою популярністю вони користуються (місцевою, регіональною, державною, міжнародною)?

- Як оцінюється екологічний, естетичний стан і безпека наявних природних пам'яток?

- Скільки на певній території є пам'яток створених людиною? природні об'єкти (заповідники, заказники, ландшафтні парки, природні маршрути тощо); об'єкти архітектури (фортифікаційні споруди, хрести, церкви, костели, кладовища, пам'ятники, місце народження відомих діячів, палаци, стильні будинки, регіональна забудова тощо); культурні події (фестивалі, покази, прем'єри, виставки творів мистецтва, антикваріату, коней, собак, ярмарки, презентація народних фольклорних колективів, церковні свята, релігійні торжества, паломництва, концерти, сільські забави, дискотеки, музичні конкурси, спортивні змагання, ремісничі майстер класи); атракції рекреації (рибалка, серфінг, плавання, підводне полювання, сплави, байдарках,

катамаранах, катання на водних лижах, верхова їзда, піші та велосипедні прогулянки, збирання лісових ягід і грибів, спостереження за природою, розваги для дітей).

- Якою є доступність до пам'яток? (дуже гарна, добра, погана)?

- Якою популярністю вони користуються (місцевою, регіональною, державною, міжнародною)?

- Які з наявних пам'яток можуть виявитися важливими, якщо мова йде про зацікавленість туристів?

- Яким є рівень розвитку інфраструктури сфери послуг села та найближчих населених пунктів, яка служить як туристам, так і місцевим жителям: готелі (кількість місць), агросадиби (без харчування, з харчуванням, кількість місць), ресторани / кафе (кількість місць), кемпінгів (приватні, орендовані, державні, кількість місць); місця рекреації (санаторії, пансіонати); інформаційні центри; заправні станції, автосервіси, прокатні пункти, дорожня служба; банки, банкомати, термінали, обмін валют; дороги та їх позначення, види транспортного сполучення (залізниця, автобуси, маршрутне таксі); каналізація, централізоване газо-, та водопостачання; пункти охорони правопорядку, пожежної безпеки; об'єкти охорони здоров'я, освіти, культури; засоби масової інформації (преса, радіо, телебачення); магазини, ринки; доступ до мобільного зв'язку, Інтернету, зони Wi-Fi та інше.

- Чи є місцеве населення гостинним?

- Чи знає співтовариство, звідки приїжджають туристи в їх село?

- Чи знають односельчани, до кого приїжджають гості?

- Чи є туристи-репітери, які приїжджають неодноразово до певного господарства?

- Чи мали місце конфлікти між сільськими жителями та туристами?

- Чи були міжнаціональні та міжконфесійні конфлікти?

- Які з оцінених агротуристичних пам'яток здатні розвинутися в найближчі два роки? Чому це може статися?

- Який вид агротуристичних заходів є найважливішим для успішної туристичної діяльності в селі і околиці? Чому?

- Який вид агротуристичних пам'яток гальмує розвиток туризму? З яких причин це відбувається?

- Що потрібно зробити, щоб обмежити несприятливі чинники розвитку сільського туризму?

- Що буде сприяти якомога ширшому використанні головних туристичних об'єктів?

Підвищення привабливості туристично-рекреаційного комплексу регіону здатне забезпечити додаткові можливості для сталого економічного розвитку та відкриття нових напрямків та сфер прикладання підприємницької активності місцевого населення.

Висновки і перспективи подальших розвідок. При розробці стратегічних регіональних програм розвитку туризму та підборі інструментів їх реалізації доцільно застосовувати маркетинговий підхід, який передбачає чітку диференціацію регіону (відносно інших регіонів) для виявлення та/або створення унікальних рис, властивостей та умов. За маркетинговим підходом, туристично-рекреаційна привабливість регіону визначається сукупністю стійких уявлень та вражень туриста чи рекреанта про умови, властивості, ознаки, характеристики, можливості та обмеження, які дозволяють використовувати дану територію з туристичними, оздоровчими, пізнавальними цілями та які формують ставлення цільових аудиторій до конкретного регіону.

Країни-лідери та їхні регіони пропонують успішний досвід застосування комплексу традиційних та новітніх маркетингових інструментів для підвищення та регулювання туристичної привабливості. Спільно з туристичними організаціями, громадськістю, інвесторами місцеві органи влади розробляють нові маркетингові компанії або збільшують фінансування вже існуючих програм, щоб підтримати туристичний потік. Фінансова криза стала каталізатором маркетингової активності світових туристичних центрів.

Висновок до розділу 2

Полтавська регіон має багаті туристично-рекреаційні ресурси, у тому числі, природні, природно-антропогенні, архітектурні, біосоціальні та подієві. Проте розвиток внутрішнього туризму на Полтавщині має суттєві проблем, причинами чого є як об'єктивні чинники макросередовища. Так і суб'єктивні чинники місцевого характеру.

Сучасний розвиток туристично-рекреаційної галузі Полтавщини зіштовхнувся зі значними викликами. Недосконале державне регулювання, включаючи нестабільність законодавчої бази та відсутність вимог до якості обслуговування та послуг, ускладнює розвиток галузі. Недостатній рівень статистичного обліку і координації між органами управління впливає на інформаційну базу. Світова криза та політична нестабільність ускладнюють ситуацію, як і екологічні проблеми та негативна демографічна ситуація. Проблема орієнтації на виїзний туризм породжує проблеми економічної нестабільності, хоча внутрішній туризм є простішим в організації. Місцеві громадські організації та туристичні агентства допомагають у вирішенні проблеми з маршрутами і турами. Застаріла матеріально-технічна база інфраструктури та недоліки в доступності до об'єктів потребують серйозних вкладень.

Отже, в результаті проведеного дослідження, слід наголосити на ряді першочергових проблем, які необхідно подолати в розвитку внутрішнього туризму в Полтавській області:

- раціоналізація використання рекреаційних ресурсів всіх типів;
- оптимізація управлінської роботи у сфері туризму в області;
- створення якісного регіонального туристичного продукту;
- покращення маркетингових заходів в регіоні (проведення досліджень, аналіз кон'юнктури ринку тощо);
- залучення інвестицій на побудову транспортної інфраструктури, створення сучасних закладів розміщення та харчування, які будуть відповідати міжнародним стандартам.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ПРИВАБЛИВОСТІ ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНОГО КОМПЛЕКСУ РЕГІОНУ

3.1. Пріоритетні напрями розвитку туристично-рекреаційної галузі Полтавщини

Дуже важливим кроком для розвитку туристичного потенціалу Полтавського туристичного регіону стало підписання Меморандуму про співпрацю 16 громад Кобеляцького, Новосанжарського, Решетилівського та Козельщинського району, що дозволить вивести розвиток туризму на новий якісний рівень завдяки кооперації та взаємопідтримці даних районів [19].

Згідно стратегії розвитку туризму та курортів у Полтавській області на 2019-2029 роки пріоритетними напрямками розвитку туристичної галузі Полтавщини у довгостроковій стратегічній перспективі визначаються види туризму, наведені в табл. 3.1.

Зрозуміло, що з метою збільшення обсягів інвестування, кількості робочих місць, надходжень до бюджетів усіх рівнів, зростання якості життя населення необхідно створювати сприятливі умови, які б допомагали в залученні зовнішніх та внутрішніх інвестицій, а також грантів (зокрема, Європейського фонду розвитку українського села) для впровадження інвестиційних та інноваційних проєктів, що були б спрямовані на розвиток та покращення туристичної інфраструктури, підтримку середнього та малого підприємництва у сфері туризму і діяльності курортів, забезпечення їх просування, що в свою чергу допомогло б галузі розвиватися в цілому та надавати покращені послуги.

Таблиця 3.1

Пріоритетні напрями розвитку туристичної галузі Полтавщини [57]

Вид туризму	Зміст стратегії/перспективи
Пізнавальний туризм	Розвиток головних туристичних магнітів регіону: музею-заповідника українського гончарства в Опішному, заповідника «Більськ», музею-заповідника М.В. Гоголя, Полтавського краєзнавчого музею імені Василя Кричевського та унікальної вишивки «білим по білому» з технікою виготовлення квіткових гобеленів у м. Решетилівці, тощо
Подієвий туризм	Організація та проведення вже традиційних для регіону заходів: гастрономічної гостинності Полтавщини, Дня Європи, «Гелон-фесту», Решетилівської весни, Купальських гулянь на батьківщині М.В. Гоголя, Меридіану, Відпочивайте на Полтавщині
Діловий туризм	Облаштування конференц-залів на базі Полтавського краєзнавчого музею імені Василя Кричевського, Історико-культурного заповідника «Більськ», Національного музею-заповідника М.В. Гоголя
Сільський зелений туризм	Надання підтримку у створенні та популяризації об'єктів сільського зеленого туризму на території с. Більськ, с. Кривої руди, с. Пивихи, м. Кременчука, смт Нових Санжар, м. Миргорода, м. Хорол та м. Зінькова.

Для того, щоб подолати невідповідність об'єктів туристичної інфраструктури та туристичних послуг сучасним вимогам щодо технічної та функціональної якості, необхідно здійснювати моніторинг туристичних ресурсів області, формувати та вводити відповідний облік. Це забезпечить збереження та раціональне й ефективне використання цінних туристичних ресурсів області, їх доступність для всіх категорій населення, формування сприятливого туристичного іміджу, а також допоможе створити передумови для формування конкурентоспроможного обласного туристичного продукту. Виконання вищезазначених завдань зумовить прискорений розвиток рекреаційно-туристичного комплексу області, зробить його

конкурентоспроможним, життєздатним та самоокупним, створить сприятливий клімат для споживача та зацікавленість для інвесторів [28].

Важливим елементом просування регіонального туристичного продукту на туристичний ринок є активізація подієвого туризму, зокрема, фестивальної діяльності, організація в області культурно-мистецьких, народних свят, оглядів-конкурсів, виставок народного мистецтва, що можуть показати туристу весь колорит області.

Для збільшення внутрішніх туристичних потоків та підвищення туристичної привабливості області, туристичний продукт повинен створюватись та розвиватись завдяки упровадженню новітніх технологій, як от «4D». Це передбачає мовну, змістовну, вартісну та фізичну доступність. Мовна доступність реалізується через проведення екскурсій різними мовами, змістовна – за рахунок урізноманітнення способів передачі інформації (наприклад, квест-екскурсії та театралізовані екскурсійні шоу з можливістю участі в них туристів), вартісна – через врахування рівня платоспроможності туристів, а фізична – наявністю спеціалізованої інфраструктури, зокрема пандусів, вело- та автопарковок, зупинок громадського транспорту [30].

Враховуючи наявні рекреаційно-туристичні ресурси Полтавщини, про які йшлося у попередньому розділі, можна виокремити види туризму, які є актуальними в регіоні або мають значні перспективи для розвитку:

- лікувально-оздоровчий туризм, що базується переважно на бальнеологічних ресурсах і створеній мережі санаторно-курортних закладів;
- культурно-пізнавальний, зокрема, екскурсійний туризм;
- сільський (зелений);
- подієвий, здебільшого фестивальний туризм;
- діловий туризм.

На нашу думку, доцільним буде акцентування уваги на спільному розвитку лікувально-оздоровчого та сільського (зеленого) туризму, що при їх

об'єднанні дозволить посилити конкурентні переваги області. Наприклад, таке поєднання реально реалізувати у Миргородському районі області. Це пов'язано зі зручним географічним положенням території, наявністю бальнеологічних ресурсів та руральних рекреаційних територій. До того ж, попит на такий інтегрований (комплексний) туризм можна приурочити до терміну проведення Сорочинського ярмарку.

Також перспективи об'єднання сільського (зеленого) туризму і, наприклад, ділового має м. Полтава, де туристи мають можливість проводити ділові зустрічі в етнічних садибах, або у формі полювання чи рибальства у передмісті обласного центру. Розвитку сільського туризму може сприяти високий рівень гостинності в сільських садибах, який залежить, від особливостей менталітету населення регіону та вміння господарів створити в оселі атмосферу невимушеності, неформальності та сімейного сільського затишку.

Перспективою для розвитку сільського туризму є нові форми ведення господарства, особливо – фермерство. Агротуризм приносить задоволення для туристів під час участі у технологічному процесі з виробництва сільськогосподарської продукції, у тому числі, по догляду за тваринами. Агротуризм є вагомим соціально-економічним чинником відродження культури сільської місцевості, і на додаток, може стати визнаним напрямком розвитку позасільськогосподарської діяльності.

Підхід поєднання видів туризму дозволяє поліпшити соціально-економічні показники регіону, також позитивно впливає на збереження традицій, звичаїв, етнічних особливостей і побуту Полтавщини.

Розвиток туристично-рекреаційного комплексу на Полтавщині неможливий також без його інтеграції у національний туристичний простір. Це не означає, що необхідно припинити розвиток міжнародного туризму, а акцентує увагу на тому, щоб розвивати туристичні потоки всередині області, і, тільки у випадку досягнення міжнародних стандартів обслуговування, прагнути вийти на інші ринки і максимізувати свої досягнення на світовому

рівні. Саме тому, доцільніше прикладати зусилля на розвиток саме в'їзного та внутрішнього туризму, адже саме вони створюють додаткові робочі місця в країні та формують валютні надходження.

Спираючись на проведені дослідження, було встановлено, що Полтавська область має багато перспектив розвитку для туристично-рекреаційної галузі. Основними шляхами підвищення привабливості ТРК регіону та внутрішнього туризму можна визначити:

- розширення асортименту туристичних послуг Полтавського регіону за рахунок наявних рекреаційних ресурсів та запровадження нових різновидів туризму;
- співпраця та обмін досвідом з іншими регіонами України та за її межами;
- проведення активної маркетингової діяльності, популяризація інформації про область в засобах масової інформації, участь у виставках національного і міжнародного рівня;
- оновлення туристичної інфраструктури за рахунок залучення інвестицій;
- використання інноваційних методів організації туристичної діяльності в області;
- створення нових сучасних туристично-рекреаційних комплексів.

Таким чином, Полтавська область має великий потенціал для розвитку туристично-рекреаційної галузі. Запропоновані шляхи підвищення привабливості регіону можуть вирішити проблеми недостатнього розвитку туризму на Полтавщині та сприяти збільшенню потоку туристів, розвитку місцевої економіки та підвищенню соціально-економічного рівня населення області.

3.2. Створення сучасного комплексу відпочинку для підвищення привабливості Полтавського туристично-рекреаційного регіону

Полтавська громада має стати привабливим туристичним напрямом із широким спектром пропозицій на будь-який смак: від гастрономічних забаганок до комплексного оздоровлення всієї родини, від ділових зустрічей до змістовного дозвілля. І для цього у приєднаних територіях є потужний потенціал, який громада повинно використати якомога якісніше.

До того ж Полтавська громада має вдалу географічну локацію посеред трьох міст-мегаполісів – Києва, Харкова, Дніпра. Але, попри це, система використання та популяризації культурної та натуралістичної спадщини недостатньо розвинена та поки що не враховує успішний сучасний світовий досвід та світові тренди. Існуючий потенціал використовується туристичною галуззю безсистемно.

І цьому є причина: існує ряд труднощів інфраструктурного, кадрового, маркетингового та фінансового характеру. Водночас туризм та культура змінюються разом зі світом, наразі вони стають одними із провідних напрямків повноцінного життя територій, а туристична індустрія – невід’ємним елементом споживчих моделей та соціальної поведінки значної частини населення.

Туризм та рекреація все частіше виступають вагомим чинником, не тільки з економічної точки зору, але й стабілізують всі соціально-економічні процеси, забезпечуючи приплив грошових коштів до бюджету громади, створюючи робочі місця, стимулюючи виробництво товарів і продуктів, покращуючи інфраструктуру та комунікації. Вони впливають не тільки на економічний та соціальний розвиток, а й на духовний розвиток населення, формують престиж територій. Водночас якісний розвиток туризму потребує розвитку відповідної комфортної та професійної інфраструктури.

Для створення нового сучасного комплексу відпочинку, який стимулюватиме розвиток туристично-рекреаційної привабливості

Полтавщини існує ряд передумов і сприятливих чинників.

Наявні земельні ресурси. У сумі приєднані території мають в активі більш як 30 га рекреаційного призначення, 35 га природоохоронного призначення та близько 3600 гектарів лісів та лісовкритих площ. Усі ці землі передані або незабаром перейдуть до управління влади Полтавської ТГ та можуть бути залучені в економічну діяльність [19].

Відсутність великих забруднюючих підприємств та екологія. Північно-східна частина ТГ не має великої промисловості, що впливає на екологічний стан. Виключення становить міське Макухівське сміттєзвалище, але і воно не змогло завадити SPA-комплексу Verholy Relax Park стати одним із найпопулярніших в Україні.

Магніт Verholy Relax Park. Готельний комплекс органічно став магнітом для туристів із всієї України та закордону, одним із найважливіших компонентів складової іміджу регіону та активним учасником національного рекреаційного ландшафту. Поки що громада безоплатно отримала економічний та репутаційний бенефіс, проте з невеликими зусиллями може створити повноцінний рекреаційний кластер на базі чинного комплексу та інерційного попиту.

Логістика. Полтавська ТГ, як вже згадувалося, знаходиться у трикутнику між трьома містами-мільйонниками (Київ, Дніпро та Харків), що створює зручну логістику для мешканців як вказаних міст, так і для тих, хто подорожує автомобілем. Щільний графік трасою М-03 також створює можливості для маркетингу та промоції.

Історико-культурний, гастрономічний та стоматологічний потенціал Полтави. Перелічені потенціали є додатковою перевагою для тих, хто хоче поєднати фізичний відпочинок із просвітництвом та медичними послугами. Колаборація, спільна промоція, об'єднання різних активностей у спільні програми дозволить збільшити час перебування та середній чек, що прямо та непрямо позитивно впливає на місцеву економіку, зайнятість та якість відпочинку.

Вплинути на підвищення привабливості туристично-рекреаційного комплексу Полтавського регіону можна через розвиток нових комплексів відпочинку шляхом створення інвестиційних проєктів з різними грантодавцями, інвесторами та гарантіями з боку міської ради.

Алгоритм створення інвестиційного проєкту розвитку ТРК шляхом відкриття нового сучасного комплексу відпочинку.

Спочатку – пошук та аналіз цільових земельних ділянок.

Далі розроблення технічної документації із землеустрою, формування ділянки та оцінка рекреаційних ресурсів, створення рекреаційного паспорту.

Створення інвестиційного проєкту включає:

збір статистичних даних щодо туристичного та автомобільного трафіку, дані трафіку подій тощо;

презентація стратегії розвитку Полтавської ТГ з акцентом на пріоритети розвитку туристично-рекреаційного сервісу;

розробка програм взаємодії, пропозицій колаборації та спільних родієвих пакетів;

презентація міської та регіональної інформаційно-туристичної та навігаційної систем та шляхи їх можливої інтеграції;

напрацювання можливостей для промоції, включення до маркетингових програм громади та інформаційна підтримка.

За оцінками експертів, будівництво нового комплексу відпочинку коштуватиме для інвестора 1-2,5 млн доларів, мультиплікатор капітальних вкладень у комплекс складатиме 3-5 млн доларів при будівництві комплексу середнього класу та 2,5-4 млн доларів при будівництві luxury-комплексу через перевагу імпортних матеріалів та обладнання.

Отже, інвестиції у принаймні ще один сучасний рекреаційний комплекс протягом трьох років зробить вклад у місцеву економіку у розмірі 84-280 млн грн. Також, створить не менше 100 робочих місць та щорічно забезпечуватиме прямі надходження до бюджету громади 270-500 тис. грн внаслідок ПДФО, оренди землі або земельного податку й надходження шляхом продажу

земельної ділянки на відкритому аукціоні у разі бажання інвестора отримати комунальну ділянку у власність.

За основу концепції нового сучасного комплексу відпочинку взято досвід популярного комплексу Verholy Relax Park. Новий комплекс пропонується назвати «Еко Оазис» Планове відкриття передбачається у 2025 році. Це буде відомий на всю Україну SPA-комплекс із 70-80 сучасних номерів для відпочинку. Географія відпочивальників охопить майже всю Україну, найчастішими гостями будуть мешканці Києва, Харкова та Дніпра, які, користуючись невеликою відстанню та зручною логістикою, постійно відвідуватимуть даний комплекс відпочинку.

Розташований він буде на площі 2,5-3 га у сосновому лісі, за 7-10 кілометрів від межі міста Полтава - на місці колишнього дитячого табору, яких нефункціонуючих чимало в районі. Будівництво планується за кошти інвесторів, орієнтовні початкові інвестиції в проект становитимуть 1,5 млн доларів.

У комплексі пропонуватимуть наступні послуги: хамам, сауна, санаріум, спа-басейн, джакузі, тренажерний зал, настільний теніс. В літній період функціонуватиме декілька відкритих басейнів, майданчик для гри в баскетбол, велопрокат та прокат гіроскутерів, а також невеликий кінно-спортивний комплекс. Для відвідувачів діють також два ресторани, один бар, а також фітобар із великим вибором трав'яних чаїв та коктейлів.

Середня вартість номеру в комплексі становитиме в середньому 8-10 тисяч гривень, при цьому завантаженість комплексу передбачається висока, з огляду на затребуваність і популярність аналогічних комплексів в регіону, де бронювати номери потрібно за декілька тижнів.

Слід зазначити, що на території Полтавської громади існує ще мінімум три земельні ділянки, що можуть бути використані під створення нових закладів. Великий потенціал також мають занедбані бази відпочинку та колишні дитячі табори - саме таким шляхом пішли засновники Verholy Relax Park.

Отже, створення нового сучасного продукту на ринку рекреаційних закладів, що сформовані переважно як спадок колишньої радянської санаторно-курортної системи, є інновацією та, відповідно, користуватиметься практично безумовним попитом. Це можна побачити по рівню завантаженості нових комплексів відпочинку на кшталт «Мису Доброї Надії», «Буланово» та «Верхолів».

Наявний ринок послуг відпочинку потребує значного розширення з огляду на зростаючий попит на внутрішній туризм, а створення закладів під різні сегменти ринку також буде стимулювати внутрішнє споживання мешканців громади, тим самим пришвидшуючи місцеву економіку.

Висновок до розділу 3

Проведене дослідження підтвердило, що Полтавська область має значний потенціал для розвитку туристично-рекреаційної галузі. Для підвищення привабливості регіону та розвитку внутрішнього туризму рекомендується розширювати асортимент туристичних послуг, співпрацювати з іншими регіонами, активно використовувати маркетингові стратегії, оновлювати інфраструктуру та впроваджувати інноваційні підходи. Створення нових, сучасних туристично-рекреаційних комплексів також є важливим кроком для залучення туристів та розвитку галузі в цілому.

Розглянута концепція нового сучасного комплексу відпочинку «Еко Оазис» у Полтавській області, спрямована на створення привабливого та інноваційного місця для відпочинку та відновлення сил. Враховуючи попит на подібні послуги в регіоні та плановані інвестиції у проект, можна очікувати успішного старту та високу завантаженість комплексу. Така ініціатива стимулює розвиток місцевої економіки через збільшення туристичного потоку та споживання послуг місцевими мешканцями.

ВИСНОВКИ

1. Туристично-рекреаційний комплекс регіону - це сукупність об'єктів та послуг, що пропонується для відпочинку та розваг, сприяючи розвитку туризму та економіки. Він має важливе соціально-економічне значення, включаючи створення нових робочих місць, збільшення доходів місцевих жителів, розвиток інфраструктури та привертання інвестицій. Такий комплекс сприяє збереженню та відтворенню природних та культурних ресурсів, підвищенню рівня сервісу та якості життя населення.

2. Привабливість туристично-рекреаційного регіону залежить від багатьох чинників, серед яких: природні умови, культурно-історична спадщина, розвинена інфраструктура, якісні туристичні послуги, безпека, цінова доступність, рекламна кампанія, а також імідж та репутація регіону. Інноваційні рішення та збереження унікальності також допомагають збільшити привабливість туристично-рекреаційного комплексу.

3. Оцінка туристично-рекреаційного потенціалу регіону використовує різноманітні методи, включаючи аналіз природних та культурних ресурсів, інфраструктури, попиту на туристичні послуги, конкурентоспроможності, а також експертні оцінки та опитування туристів. Такі методи дозволяють зрозуміти потенціал регіону та розробити стратегії його подальшого розвитку. Одним з ефективних методів оцінки туристично-рекреаційного потенціалу регіону є метод, розроблений науковцем О.О. Бейдиком.

4. Аналіз туристично-рекреаційного потенціалу Полтавського регіону вказує на значний потенціал для розвитку. Регіон має багатий культурно-історичний спадок, природні краси та інші привабливі для туристів місця.

5. Проблеми інфраструктури, недостатня реклама та маркетинг, а також відсутність координації між громадськими та приватними секторами управління туристичною діяльністю є перешкодами для повного використання потенціалу. Для підвищення привабливості регіону рекомендується розвивати інфраструктуру, активно просувати та

маркетингово підтримувати туристичні маршрути та події, співпрацювати з іншими регіонами, а також залучати інвестиції для розбудови сучасних туристичних об'єктів та послуг.

6. Досвід провідних країн свідчить про важливість комплексного підходу до просування туристично-рекреаційних регіонів. Ключові аспекти включають розвиток інфраструктури, вдосконалення якості туристичних послуг, створення унікальних пропозицій для туристів, активну маркетингову кампанію та співпрацю з іншими регіонами та країнами. Велика увага також приділяється створенню сприятливого середовища для розвитку туризму, включаючи забезпечення безпеки та комфорту для туристів, заохочення інвестицій у туристичну галузь, та підтримку розвитку культурно-історичної спадщини. Принциповим є також участь громадськості та зацікавлених сторін у формуванні та виконанні стратегій розвитку туризму.

7. Для підвищення привабливості Полтавського туристично-рекреаційного регіону можна запропонувати ряд заходів. По-перше, розвиток інфраструктури, зокрема ремонт та модернізація доріг, розвиток готельної бази та ресторанного сервісу. По-друге, необхідно активно просувати регіон як туристичний напрямок, залучати туристів за допомогою маркетингових кампаній та участі у туристичних виставках. По-третє, розробка та реалізація нових туристичних маршрутів та програм, які б включали в себе цікаві місця та події регіону. По-четверте, співпраця з іншими регіонами та країнами для обміну досвідом та рекламної підтримки. По-п'яте, залучення інвестицій для розвитку туристичної інфраструктури та послуг. Такі заходи сприятимуть збільшенню туристичного потоку та підвищенню економічного розвитку регіону.

8. Для підвищення привабливості туристично-рекреаційного регіону Полтавщини запропоновано розширення баз відпочинку. З цією метою розроблено концепцію нового сучасного комплексу відпочинку «Еко Оазис». Враховуючи успішний досвід подібних проектів, можна очікувати позитивного впливу нового комплексу на туристичну індустрію регіону.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адміністративно-територіальний устрій Полтавської області URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Адміністративно-територіальний_ustriy_Poltav.
2. Аналітична та статистична інформація URL: <https://www.dcz.gov.ua/analytics/68>.
3. Артеменко О.І. Визначення рекреаційної привабливості території адміністративних районів на основі нечіткого алгоритму / Я.І. Виклюк, О.І. Артеменко. Інформатика та комп'ютерні технології. Матеріали V міжнародної науково-технічної конференції студентів, аспірантів та молодих науковців. Донецьк, ДонНТУ. 2009. С. 392-398.
4. Баєва О.В. Організаційно-економічні засади управління туристично-рекреаційними комплексами. Індустрія гостинності в країнах Європи. Симферопіль: Видавн. центр Кримського інституту бізнесу, 2008. С.14-16.
5. Бакало Н.В. Управління рекреаційними ресурсами Полтавського регіону. Економіка і суспільство. №5. 2016. С. 271-274.
6. Борушак М. А. Концептуальні підходи до визначення дефініції «туристичний регіон» / М. А. Борушак. Вісник ДІТБ. / М. А. Борушак., 2006. («Економіка, організація і управління підприємствами» (в туристичній сфері); 10). С. 104–112.
7. Буднікевич І. М., Гавриш І. І., Крупенна І. А. Інструменти підвищення привабливості туристично-рекреаційного комплексу регіону. Ефективна економіка. 2018. № 2. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=6568> (дата звернення: 17.05.2024).
8. Буднікевич І. Муніципальний маркетинг: теорія, методологія, практика / Ірина Буднікевич. ІРД НАН України. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2012. 645 с.
9. Вуйцик О. Вплив рекреаційно-туристичного комплексу на розвиток економіки держави. Вісник Львів. ун-ту. Серія: міжнародні відносини. 2008. Вип.24. С.35-42.
10. Давидюк Юлія Володимирівна. Туристсько-рекреаційний комплекс: сутність, структура, функції. Тези Всеукр. наук.-практ. конф. аспірантів,

молодих учених та студентів, присвяченої Дню науки (травень 2015 р.). Житомир: ЖДТУ, 2015. https://tourlib.net/statti_ukr/davydjuk3.htm

11. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

12. Дядечко Л.П. Економіка туристичного бізнесу : навчальний посібник [для студ. вищ. навч. закл.] / Л.П. Дядечко. К. : Центр учбової літератури, 2007. 224 с.

13. Закон України «Про стимулювання розвитку регіонів» від 08.09.2005 № 2850-IV. 2005. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2850-15>

14. Кифяк В.Ф. Організація туристичної діяльності в Україні / В.Ф. Кифяк. Чернівці: Книги-XXI, 2003. 300 с.

15. Кінаш І. П. Особливості розвитку інфраструктури культури України : аналітичний аспект / І.П. Кінаш. Проблеми економіки. 2018. №1. С. 316 – 320.

16. Кіптенко В. К. Менеджмент туризму / В. Кіптенко. Київ : Знання, 2010. 502 с.

17. Котенко Т. М. Трансформація туристичного обслуговування населення / Т. М. Котенко, В. М. Новіков, Н. М. Дєєва. Вінниця: Балюк І. Б., 2015. 384 с.

18. Котенко Т.М. Комплексний розвиток туристично-рекреаційної інфраструктури України в умовах глобалізації ринку послуг / Продуктивні сили і регіональна економіка : зб. наук. пр. : у 2 ч. К. : РВПС України НАН України, 2009. Ч. 2. 2009. С. 73–79.

19. Головне управління статистики у Полтавській області. Офіційний веб-сайт. URL: <http://pl.ukrstat.gov.ua>

20. Логвин М. М. Історико-культурна спадщина як чинник розвитку регіональної туристичної дестинації / М. М. Логвин, Н. М. Карпенко, П. В. Шуканов. Східна Європа: економіка, бізнес та управління / М. М. Логвин, Н. М. Карпенко, П. В. Шуканов. Полтава, 2019. (21). С. 393–399.

21. Магійович Р.І., Пилип'як О.В., Шкрібинець О.О. Розвиток туристично-рекреаційного комплексу в Західному регіоні. Науковий вісник НЛТУУ. 2008. Вип.18.7. С.164-169.

22. Микитюк М.В. Інвестиційна привабливість туристичної галузі регіону / М.В. Микитюк. Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки. 2013. Вип. 3. С. 206-208.

23. Молнар О.С., Сержанов В.В., Важинський Ф.А. Функції та структура туристично-рекреаційного комплексу регіону. Науковий вісник Ужгородського університету. Економіка. 2008. Вип.26. С.30-36.

24. Моргулець О. Б. Менеджмент у сфері послуг. Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2012. 384 с.

25. Моргулець О.Б. Діалектичний зв'язок сервісології та сервіс-менеджменту. Економічний вісник Донбасу, 2011. №3(25). 188-192.

26. Моргулець О.Б. Реляційні переваги в готельно-ресторанному бізнесі / Інтеграція науки і освіти: розвиток культурних і креативних індустрій : збірник праць наук.-практ. конф., 2022. С. 205-207.

27. Моргулець О.Б. Роль сфери послуг в економічній системі України. Економічні науки. Серія «Економіка та менеджмент»: зб. наук. пр. Луцький національний технічний університет, Луцьк, 2010. № 7(26), Ч.2. С. 278–285.

28. Моргулець О.Б., Шевченко О.О. (2024). Туристичний бізнес України в умовах геополітичної нестабільності: стратегії розвитку. Економічний простір, (189). С.349-354.

29. Моргулець О.Б., Нищенко О.В., Шевченко О.О. (2023). Крос-культурні комунікації в туристичній діяльності: проблеми та шляхи вирішення. Економіка та суспільство, (57). <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3184>

30. Моргулець О.Б., Нищенко О.В., Шевченко О.О. (2024). Роль соціальної взаємодії та міжкультурних комунікацій в туризмі / Міжнародна наукова конференція «Трансформаційні процеси економічної системи в умовах сучасних викликів», 02 лютого 2024 р., Університет Клайпеди, м. Клайпеда, Литовська Республіка. С.90-93.

31. Національний музей-заповідник українського гончарства URL: <http://old.opishne-museum.gov.ua/>.

32. Наші санаторії URL: <http://mirgorodkurort.ua/uk/sanatorium>.
33. Нездоймінов С.Г. Формування кластерної стратегії розвитку підприємництва в регіональному туристично-рекреаційному комплексі. Економічні інновації: Формування економічних стратегій розвитку підприємства, регіону, держави: зб. наук, праць. Одеса: ІПРЕЕД НАН України, 2009. Вип.38. С.134-143.
34. Нікітін Т.Г. Мандрівка по заповідних місцях Полтавщини. Харків, 2009. 218 с.
35. Обласна програма розвитку туризму і курортів на 2021-2025 рр.(зі змінами). URL: <https://culture.poda.gov.ua/documents/138506>
36. Оніщук Л.М. Туристичний довідник / Л.М. Оніщук, В.В. Павлов, Л.М. Патенко. Полтава : АСМІ, 2006. 236 с.
37. Перелік територій та об'єктів природно-заповідного фонду загальнодержавного та місцевого значення (станом на 01.03.2024р.) URL: <http://www.eco-poltava.gov.ua/pzffzag.htm>.
38. Перелік місцевих доріг Полтавської області, які планують відремонтувати у 2020 році. URL: <https://poltava.to/news/54618/>.
39. Полтавська область URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Полтавська_область.
40. Полтавський краєзнавчий музей імені Василя Кричевського. URL: <http://pkm.poltava.ua/ua/>.
41. Полтавщина: Енцикл. довід. / За ред. А.В. Кудрицького. 1992. 519 с.
42. Про здобутки сфери культури області. URL: <http://www.poltavaculture.gov.ua/upravlinnya/zviti-pro-robotu/1863-pro-zdobutki-sferi-kulturi-oblasti.html>
43. Рослинність Полтавської області. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Рослинність_Полтавської_області.
44. Сорочинський ярмарок в цифрах URL: <https://yarmarok.in.ua/>.
45. Стратегія розвитку туризму та курортів у Полтавській області на 2019 – 2029 роки. Полтавська обласна державна адміністрація департамент культури і туризму. URL: <http://poltavaculture.gov.ua/uk/informatsiia/zahalna->

informatsiia/219-stratehiya-rozvytku-turyzmu-ta-kurortiv-u-poltavskiy-oblasti-na-2019-2029-roky

46. Топчієв О.Г. Суспільно-географічні дослідження: методологія, методи, методики: навч. посіб. Одеса: Астропринт, 2005. 632 с.

47. Туристичний логотип Полтави. URL: <https://tribuna.pl.ua/news/turistichnij-logotip-poltavi-stvoriv-ukrayinofob/>

48. Туристично-рекреаційні об'єкти районів, міст області URL: <http://poltava-tour.gov.ua/page/turistichno-rekreaciyni-objekti-rayoniv-mist-oblasti>.

49. Тягунова Н.М. Перспективні напрями розвитку туристично-рекреаційного потенціалу в Полтавському регіоні / Н.М. Тягунова, О.А. Спориш. Вісник ДІТБ. Серія «Економіка, організація і управління підприємствами (у туристичній сфері)». 2017. № 11. С. 216-220.

50. Уварова Г. Ш. Сталий розвиток туризму в контексті рекреаційно-туристичного природокористування / Г. Ш. Уварова. С. 217–221.

51. Фестивалі Полтавщини-2019: коли і де URL: <https://np.pl.ua/2019/04/festyvali-poltavshchyny-2019-koly-i-de/>.

52. Фоменко Н.В. Рекреаційні ресурси та курортологія / Н.В. Фоменко. К. : Центр навчальної літератури, 2007. 165 с.

53. Фоменко Н.В. Рекреаційні ресурси та курортологія: навч. посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2007. 312 с.

54. Чисельність населення (за оцінкою) по містах обласного значення та районах на 1 березня 2020 року та середня чисельність у січні–лютому 2020 року. URL: ukrstat.gov.ua.

55. Чотири райони Полтавщини створять потужний туристичний кластер. URL: <http://oblrada.pl.ua/index.php/the-news/10034-chotiri-rajoni-poltavschini-stvorjat-potuzhnij-turistichnij-klaster>

56. Чубенко Р. В. Територіальні особливості розвитку туристичної індустрії в Полтавській області / Р. В. Чубенко. Харків, 2011. 110 с.

57. Шамара І.М., Гапоненко Г.І., Левіна М.О. Проблеми та перспективи розвитку туристичного ринку Полтавської області. Вісник ХНУ імені В.Н.

Каразіна. Вип. 12, 2020. С. 252-260.

58. Шандор Ф. Ф. Сучасні різновиди туризму: навч. посіб / Ф. Ф. Шандор, М. П. Кляп. Київ: Знання, 2011. 334 с.

59. Щепанський Е. Організаційний механізм інвестування туристично-рекреаційного комплексу регіону. Збірник наукових праць «Державне управління та місцеве самоврядування». 2010. Вип.1(4). URL: https://tourlib.net/statti_ukr/schepansky.htm

60. Щепанський Е.В., Ступарь Ю.В. Теоретичні основи розвитку туристично-рекреаційного комплексу регіону. Наука й економіка. 2012. №2(26). С.170-174. https://tourlib.net/statti_ukr/schepansky2.htm

61. Babenko V., Perevozova I., Kravchenko M., Krutko M., Babenko D. Modern processes of regional economic integration of Ukraine in the context of sustainable development. Modern processes of regional economic integration of Ukraine in the context of sustainable development. E3S Web Conf. 2020. 166, P. 12001. <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202016612001>.

62. Babenko, V. O., Petuhova, V. O., Perepelitsia, A. S. Forming of informatization strategic prospects for Ukraine in conditions of world economy globalization. Scientific Bulletin of Polissia. 2017. Vol. 1, No. 2 (10). P. 24-34. [https://doi.org/10.25140/2410-9576-2017-1-2\(10\)-24-34](https://doi.org/10.25140/2410-9576-2017-1-2(10)-24-34)

63. Haponenko H. I., Kravchuk I. I., Kravchuk I. A., Shamara I. M., Marchuk N. A. The information means to promotion green tourism. Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice. 2019. Vol 4, No 31. P. 497-505. <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v4i31.191003>

64. Morhulets O., Verhun A., Bondarchuk J. Creative industries development as basis for economic development of Ukraine / International Conference on economics, accounting and finance, 2021.

65. Verhun A., Morhulets O., Nikonenko T. & etc. Digitization of education as a key characteristic of modernity International Journal of Computer Science and Network Security. 2021. Vol.21, №10. Pp.191-195.

ДОДАТКИ

Додаток А

Оцінка геолого-геоморфологічних рекреаційних ресурсів Полтавської області

Район	Особливість рельєфу	Оцінка, бали
Великобагачанський	рівнина, яка знижується на південний захід до Дніпра	1
Гадяцький	знаходиться у межах Полтавської рівнини, наявні ерозійно-небезпечні пологі схили	1
Глобинський	вся територія в межах Придніпровської низовини	1
Гребінківський	рівнина, розташована у лісостеповій зоні	1
Диканський	слабохвиляста рівнина, порізана балками та ярами, є підвищення на північний схід до 170-190 м над рівнем моря	2
Зіньківський	рельєф району рівний з абсолютними відмітками 120-170 м. Поширені водно-ерозійні форми рельєфу: вододільні плато, долини річок, яри та балки. Вздовж правого берега Ворскли тягнеться видовжене підвищення.	2
Карлівський	рельєф району переважно рівнинний, лежить у межах Придніпровської низовини	1
Кобеляцький	хвилясто рівнинний, низовини пов'язані з долинами річок	2
Козельщинський	район розташований на низовині Середньодніпров'я.	1
Котелевський	рівнина, розділена долинами річок, ярами та балками. Абсолютні відмітки її коливаються в межах 95-187 метрів	1
Кременчуцький	знаходиться в межах долини Дніпра, чим зумовлена хвиляста рівнина	2
Лохвицький	хвиляста рівнина, що знижується з півночі на південь	1
Лубенський	хвилясто-рівнинний рельєф	1
Машівський	знаходиться на степовій рівнині, яка знижується в напрямку до Дніпра	2
Миргородський	розташований в північно-західній частині області, в долинах рік Псла та Хоролу	1
Новосанжарський	поверхня району являє собою невисоку хвилясту рівнину, порізану річковими долинами	2
Оржицький	рівнинна територія, наявні низовини, які пов'язані з долинами річок	2
Пирятинський	поверхня має незначний похил на південний схід	1
Полтавський	хвиляста рівнина, розчленована річками	2
Решетилівський	плоскі степові вододіли, розділені широкими долинами	1
Семенівський	полого-хвиляста поверхня з давніми прохідними долинами та блюдцями-западинами	2
Хорольський	лежить у межах Полтавської рівнини, територія рівнинна	1
Чорнухинський	район розташований в межах Полтавської рівнини	1
Чутівський	переважно – рівнина	1
Шишацький	знаходиться переважно на рівнинній території	2

Складено автором за матеріалами: [34; 39]

Додаток Б

Оцінка кліматичних рекреаційних ресурсів районів Полтавської області

Район	Середня темп. липня, °С	Бал	Період з темп. понад +10°С (днів)	Бал	Річна кількість опадів мм.	Бал	Сума балів	Інтегр. оцінка
Великобагачан.	від +20 до +21	4	157- 172	3	580	4	11	4
Гадяцький	від +18 до +20	3	135-146	2	500	5	10	3
Глобинський	від +19 до +21	3	160-170	3	460	5	11	4
Гребінківський	від +19 до +20	3	158-170	3	585	4	10	3
Диканський	від +19 до +21	4	156-168	3	570	4	11	4
Зіньківський	від +18 до +20	3	147-158	2	600	4	9	3
Карлівський	від +19 до +21	4	160-174	3	570	5	12	4
Кобеляцький	від +21 до +22	5	170-186	4	470	5	14	5
Козельщин.	від +20 до +23	4	168-179	4	460	5	13	4
Котелевський	від +18 до +21	3	153-164	2	520	4	9	3
Кременчуцьк.	від +21 до +22	5	168-176	4	430	5	14	5
Лохвицький	від +18 до +20	3	145-157	1	420	5	9	3
Лубенський	від +20 до +22	4	156-167	3	560	4	11	4
Машівський	від +20 до +21	4	157-169	3	470	5	12	4
Миргородськ.	від +20 до +21	4	148-156	2	540	4	10	3
Новосанжар.	від +21 до +22	5	170-185	4	520	4	13	4
Оржицький	від +20 до +22	4	165-180	3	580	4	11	4
Пирятинський	від +18 до +20	2	143-156	1	550	4	7	2
Полтавський	від +20 до +22	4	157-170	3	500	5	12	4
Решетилівськ.	від +20 до +22	4	148-157	2	480	5	11	3
Семенівський	від +19 до +21	3	150-168	2	560	4	9	3
Хорольський	від +19 до +21	3	146-154	1	460	5	9	3
Чорнухинський	від +18 до +20	3	140-153	1	470	5	9	3
Чутівський	від +18 до +20	3	150-164	2	630	4	9	3
Шишацький	від +19 до +21	4	146-160	2	600	4	10	3

Складено автором за матеріалами: [34; 39]

Додаток В

Оцінка гідрологічних рекреаційно-туристичних ресурсів районів Полтавської області

Район	Площа району тис. км ²	Площа актуальних смуг і рекреаційних акваторій, км ²	Частка від площі адмінідиниці, %	Оцінка гідрографічних ресурсів, бали
Великобагачанський	1,0	168	16,8	3
Гадяцький	1,5	315	21	5
Глобинський	2,5	250	10	2
Гребінківський	0,6	100	16,6	4
Диканський	0,7	139	19,9	4
Зіньківський	1,4	256	18,3	4
Карлівський	0,9	170	18,9	4
Кобеляцький	1,8	169	9,3	2
Козельщинський	0,9	85	9,4	2
Котелевський	0,8	138	17,3	4
Кременчуцький	1,0	149	14,9	3
Лохвицький	1,3	322	24,8	5
Лубенський	1,4	361	25,7	5
Машівський	0,9	204	22,7	5
Миргородський	1,5	281	18,7	4
Новосанжарський	1,3	261	20,0	4
Оржицький	1	200	20	4
Пирятинський	0,9	153	17	4
Полтавський	1,3	209	16	4
Решетилівський	1	182	18,2	4
Семенівський	1,3	185	14,2	4
Хорольський	1	262	26,2	5
Чорнухинський	0,7	125	17,9	4
Чутівський	0,9	123	13,6	4
Шишацький	0,8	139	17,4	4

Складено автором за матеріалами: [1, 19]

Оцінка рослинних рекреаційно-туристичних ресурсів районів Полтавської області

Район	Площа лісів, км ²	Бал	Залісеність території %	Бал	Сума балів	Інтегральна оцінка рослинних ресурсів, бали
Великобагачанський	27	2	2,7	2	4	2
Гадяцький	37	2	2,3	2	4	2
Глобинський	43	3	1,7	2	5	3
Гребінківський	26	2	5,2	2	4	2
Диканський	121	4	11	3	7	4
Зіньківський	45	3	8,6	2	5	3
Карлівський	36	2	4	2	4	2
Кобеляцький	63	4	3,5	2	6	3
Козельщинський	22	2	2,4	2	4	2
Котелевський	44	3	2,9	2	5	3
Кременчуцький	45	3	3,4	2	5	3
Лохвицький	43	3	3,1	2	5	3
Лубенський	40	3	2,8	2	5	3
Машівський	21	2	2,6	2	4	2
Миргородський	35	2	2,3	2	4	2
Новосанжарський	54	3	4,2	2	5	3
Оржицький	20	2	2	2	4	2
Пирятинський	28	2	3,1	2	4	2
Полтавський	62	4	5,2	2	4	2
Решетилівський	50	3	5	2	5	3
Семенівський	30	2	2,3	2	4	2
Хорольський	42	3	4,2	2	5	3
Чорнухинський	25	2	3,6	2	4	2
Чутівський	38	2	4,8	2	4	2
Шишацький	33	2	4,1	2	4	2

Складено автором за матеріалами: [43]

Додаток Д

Оцінка природно-антропогенних рекреаційно-туристичних ресурсів районів
Полтавської області

Район	Площа природоохоронних територій, тис. га	Оцінка природно-антропогенного блоку, бали
Великобагачанський	2,170	2
Гадяцький	14,349	5
Глобинський	1,135	1
Гребінківський	0,476	1
Диканський	12,031	5
Зінківський	1,711	2
Карлівський	1,293	2
Кобеляцький	25,151	5
Козельщанський	3,024	3
Котелевський	1,662	2
Кременчуцький	6,249	4
Лохвицький	0,794	1
Лубенський	1,669	2
Машівський	1,339	2
Миргородський	1,280	2
Новосанжарський	4,573	3
Оржицький	2,190	2
Пирятинський	3,227	3
Полтавський	0,471	0
Решетилівський	1,344	2
Семенівський	0,741	1
Хорольський	1,601	2
Чорнухинський	2,015	2
Чутівський	3,224	3
Шишацький	0,783	1

Складено автором за матеріалами: [37]

Оцінка історико-архітектурних рекреаційно-туристичних ресурсів районів
Полтавської області

Район	Кількість найвизначніших архітектурно-містобудівних споруд	Оцінка архітектурно-історичного блоку, бали
Великобагачанський	3	2
Гадяцький	4	3
Глобинський	4	3
Гребінківський	2	2
Диканський	9	5
Зінківський	1	1
Карлівський	2	2
Кобеляцький	3	2
Козельщанський	2	2
Котелевський	4	3
Кременчуцький	5	3
Лохвицький	2	2
Лубенський	6	3
Машівський	4	3
Миргородський	7	4
Новосанжарський	2	2
Оржицький	4	4
Пирятинський	5	4
Полтавський	12	5
Решетилівський	4	4
Семенівський	6	4
Хорольський	4	4
Чорнухинський	2	2
Чутівський	2	2
Шишацький	3	2

Складено автором за матеріалами: [1; 48]

Оцінка біосоціальних рекреаційно-туристичних ресурсів районів Полтавської області

Район	Кількість найвизначніших біосоціальних ресурсів	Оцінка біосоціального блоку, бали
Великобагачанський	2	2
Гадяцький	4	3
Глобинський	6	4
Гребінківський	6	4
Диканський	14	5
Зінківський	8	4
Карлівський	4	3
Кобеляцький	9	4
Козельщинський	5	3
Котелевський	3	2
Кременчуцький	6	4
Лохвицький	7	4
Лубенський	8	4
Машівський	4	3
Миргородський	7	4
Новосанжарський	6	4
Оржицький	5	3
Пирятинський	5	3
Полтавський	16	5
Решетилівський	5	3
Семенівський	4	3
Хорольський	7	4
Чорнухинський	6	4
Чутівський	4	3
Шишацький	3	2

Складено автором за матеріалами: [41, 48]

Оцінка подієвих рекреаційно-туристичних ресурсів районів Полтавської області

Район	Кількість найвизначніших подієвих ресурсів	Оцінка подієвого блоку, бали
Великобагачанський	1	1
Гадяцький	3	2
Глобинський	1	1
Гребінківський	2	2
Диканський	5	3
Зінківський	2	2
Карлівський	2	2
Кобеляцький	4	3
Козельщанський	2	2
Котелевський	4	3
Кременчуцький	4	3
Лохвицький	3	2
Лубенський	5	3
Машівський	2	2
Миргородський	5	3
Новосанжарський	1	1
Оржицький	0	0
Пирятинський	6	4
Полтавський	12	5
Решетилівський	1	1
Семенівський	4	3
Хорольський	2	2
Чорнухинський	4	3
Чутівський	1	1
Шишацький	4	3

Складено автором за матеріалами: [51]